

Årsredovisning 1997

RÄDDNINGSVERKET arbetar för ett säkrare samhälle.

Vi vill minska riskerna för olyckor. Vårt arbetssätt är präglad av närheten till räddningstjänsten och vårt internationella engagemang.

Verksledningen och den centrala förvaltningen finns i Karlstad.

Vid våra skolor i Revinge, Skövde, Rosersberg och Sandö utbildas

all personal för den kommunala räddningstjänsten och sotnings-

verksamheten. Vi utbildar också räddningsmän och civila

beredskapsmän för kommunernas behov under höjd beredskap.

Vi är omkring 780 anställda varav cirka 500 finns på våra skolor.

Årsredovisning 1997

<i>Utarbetad av</i>	1998 Räddningsverket, Karlstad Informationssekretariatet i samarbete med ekonomienheten
<i>Illustrationer</i>	Per Hardestam
<i>Utgivningsår</i>	1998 års utgåva
<i>Beställningsnummer</i>	I99-060/98 ISBN 91-88891-32-1
<i>Typsnitt</i>	Helvetica och Times New Roman
<i>Papper</i>	Royal Impression, matt, 250 g omslag och 115 g inlaga, ett miljövänligt papper.
<i>Tryck</i>	Skogs grafiska

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
Samhällets räddningstjänst	8
Säkerheten vid verksamheter med särskilda risker	22
Den enskilda människans förmåga	32
Befolkningsskydd i krig	38
Internationell verksamhet	42
Särskild återrapportering	50
Personal	54
Ekonomi	58

Observera att från och med 1997 gäller kalenderår. I de fall där jämförelser görs mellan olika räkenskapsår omfattar 1995/96 18 månader och 1996 12 månader. Målen för verksamheterna i de olika grenarna är hämtade dels ur verkets regleringsbrev dels ur den interna verksamhetsplanen.

Sammanfattning

Varje år inträffar i vårt land olyckor som leder till att omkring 2 500 personer dör. Mer än 100 av dem omkommer i samband med bostadsbränder. De materiella kostnaderna för dessa olyckor beräknas till mellan 35 - 40 miljarder kronor. Räddningsverket arbetar för en utveckling som leder till att en intensivare brandförebyggande verksamhet ska sänka antalet döda och svårt skadade och minska de allvarliga skadorna på egendom och miljö.

Forsknings- och utvecklingsprojekt har gett bättre underlag för de olika aktörerna att effektivare driva det olycks- och skadeförebyggande arbetet. Räddningstjänstpersonal under utbildning vid våra skolor har noterat att större vikt lagts vid de förebyggande momenten, som ska få ännu större utrymme i den framtida utbildningen för brandpersonalen.

Bättre uppföljning och större möjligheter att dra nytta av inträffade händelser har länge varit starka önskemål i Räddningsverket. Tillsammans med polisen, som tidigare svarat för all brandorsaksutredning, har vi startat utbildning också på detta område. Det har gett till resultat att räddningstjänstens personal idag själv utreder bränder i ett femtontal kommuner. Arbetet har redan fått till följd att brister rättats till av både myndigheter och tillverkare.

Inställningen måste förändras

Den viktiga förskjutningen mot det förebyggande arbetet på räddningskårerna kräver en attityd- och beteendeförändring. Denna förändring går inte att åstadkomma med mindre än att den kommer från

kommunerna själva. Med hjälp av lokala initiativ, som stöts av Räddningsverket, är vi på väg mot en förnyelse av den förebyggande verksamheten.

Vad gäller verksamheter med särskilda risker har undersökningar påvisat brister både hos dem som bedriver verksamheten och myndigheterna som utövar tillsynen. Företagen måste ha sin egen säkerhetsinriktning och sätta upp mål, som egentligen borde gå längre än vad lagstiftningen kräver. Vi måste tillsammans med de andra tillsynsmyndigheterna höja vår kompetens och bli bättre på att utöva en modern och kunskapsbaserad tillsyn. Trots påvisade brister bedömer vi att säkerheten vid kemikaliehanteringen är god. Uppmärksammade händelser både sommaren 1996 och 1997 visar dock att fortsatt säkerhetsarbete är nödvändigt. Att i enlighet med EUs direktiv införa säkerhetsrådgivare inom transportsektorn är en sådan säkerhetsåtgärd. Ett annat exempel på vår framtidssatsning är beslutet att inrätta två professorer, dels i riskhantering, dels inom området räddningstjänsttaktik.

Kraftig satsning på miljön

Redan under 1996 utsåg regeringen Räddningsverket till en av de försöksmyndigheter som ska formulera miljömål och aktivt redovisa åtgärder för en bättre miljö.

Vårt miljöarbete ska påverka den utåtriktade verksamheten och självklart utbildningen på skolorna. Sevesodirektivet, regelverket för transporter av farligt gods och oljeskyddet är områden där miljöintressena väger tungt. Vi vill betona vikten av räddningstjänstens ökade samverkan med övriga kommunala verksamheter. Över 400 kommunala företrädare för räddningstjänst och miljö- och hälsoskyddsförvaltningar deltog i de miljöseminarier vi under året anordnade vid våra skolor.

Vi har för yrkesutbildningen omsatt forskningsresultat på miljöområdet i utbildningsplanerna och håller kontinuerligt på att studera räddningsinsatsernas miljöpåverkan. Ett miljöolycksindex har konstruerats som hjälpmedel för räddningstjänsten vid planeringen av insatser som kan förväntas ha miljöeffekt.

Under året har gjorts en intern miljöutredning för att identifiera miljöaspekterna i hela vår verksamhet. Det kan till exempel gälla miljöpåverkan vid tjänsteresor, under

övningar och vid byggnationer.

Vi har påbörjat en omfattande utbildning av personalen, som starkt engagerat sig i miljöledningssystemet, som måste genom-
syra allt vi gör.

Mera medvetna människor

I det olycksförebyggande arbetet spelar den enskilda människan en avgörande roll.

På regeringens uppdrag har Räddningsverket formulerat ett handlingsprogram för utbildnings- och informationsaktiviteter, som går ut på att stimulera den enskilda människan att själv kunna förebygga olyckor och begränsa skadorna.

Detta handlingsprogram omfattar brand- skydd, första hjälpen, hjärt-/lung- räddning, utbildning i brandskydd för skolbarn och vattensäkerhet. Till detta kommer också nya aktiviteter i överlevnad och krisstöd. Målet är att alla människor i vårt land på sikt ska ges möjlighet att få dessa kunskaper och färdigheter. Denna handlingsplan är ett exempel på det goda samarbete vi har med intresse- och frivilligorganisationer.

Skärpt insatsberedskap

Vår internationella verksamhet har under 1997 varit omfattande med tyngdpunkten på återuppbyggnadsarbete i det forna Jugoslavien. Vi har också haft personal för FN-
uppdrag i det stora sjöområdet i Afrika.

Under hösten har vi börjat bygga provisoriska bostäder för polska familjer, hemlösa efter svåra översvämningar.

Vi har under året fortsatt att förbättra den personella och materiella beredskapen för de internationella hjälpinsatserna. Beredskapen har nu nått den nivå att vi samtidigt kan göra en insats med en räddningsstyrka och tre stödstyrkor.

Vårt fyraåriga projekt med att bygga upp de baltiska staternas räddningstjänst har avslutats under året och bidragit till att samtliga tre länder kan bedömas ha en modern lokal räddningstjänst. Ytterligare stöd behövs dock både vad gäller kunskaper och materiel.

Våra aktiviteter utomlands utgör tillsammans med tjänsteexporten ungefär tio procent av vår omslutning.

Viktigt och högt värderat arbete

Vi har avslutat vårt elfte verksamhetsår och kan än en gång notera att vår verksamhet aldrig blir färdig. Vi har efterhand blivit

bättre på att hantera risker. Men samhället blir alltmer komplext med nya problem och andra risker.

De framtidsscenarier vi arbetat med har gett oss och svensk räddningstjänst chans att analysera risker från nya utgångspunkter. Vår uppgift att skydda och rädda liv, egendom och miljö i såväl fred som krig är glädjande nog mycket litet ifrågasatt. Vårt arbete är idag lika angeläget och uppskattat som när Räddningsverket bildades.

Tack vare hårt arbetande, engagerad och kunnig personal har vi nått de viktigaste målen, som regeringen satt upp för vår verksamhet.

Med både generella och selektiva åtgärder - bland annat i form av en fortsättning på glesbygdsprojektet - bedömer vi att räddningstjänsten i alla delar av landet tillförsäkrar allmänheten en rimlig säkerhetsnivå i förhållande till den lokala risk-
bilden.

Den successiva uppbyggnaden av kompetens inom riskhantering både i verket och hos våra samarbetspartner har höjt säkerhetsnivån vid verksamheter med särskilda risker.

Den ökade satsningen på den enskilda människans egen förmåga exemplifieras av vårt långsiktiga handlingsprogram.

Funktionen befolkningsskydd och räddningstjänst kan sägas ha hög beredskap både materiellt och personellt. Det är vår bedömning att vi tillsammans med kommunerna har resurser som gör oss väl rustade att möta svåra påfrestningar inom landet och göra fredsfrämjande och humanitära insatser utomlands.

Räddningsverkets framtida verksamhet håller på att utredas och i väntan på det resultatet har vi avsiktligt dröjt med att återbesätta vissa vakanta tjänster. Det har tillsammans med höjd effektivitet inneburit å ena sidan att vi inte fullt utnyttjat de medel vi haft till vårt förfogande, å andra sidan gett oss handlingsutrymme för de närmast kommande åren.

Lennart Myhlback
generaldirektör

Samhällets räddningstjänst

Olycks- och skadeförebyggande verksamhet

Mål

Den olycks- och skadeförebyggande verksamheten skall utvecklas och stärkas liksom samspelet med de skadebegränsande åtgärderna. Räddningsverket skall i samarbete med berörda myndigheter och organisationer genomföra ett program för att minska antalet bränder.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Räddningsverkets vision för den brandförebyggande verksamheten är att antalet döda och svårt skadade liksom antalet allvarliga skador på oersättlig miljö och egendom ska gå mot noll.

En särskild arbetsgrupp har bildats för arbetet med mål och strategier inom den förebyggande verksamheten. Resultaten från detta arbete visar tydligt på vikten av att kunna beskriva och dra slutsatser utifrån skadeutfallet för att på så vis kunna rikta åtgärder mot specifika problem med olyckor.

Åtgärder enligt programmet har påbörjats. Exempel är normgivande arbete, forskning och utveckling, utbildning av personal inom räddningstjänsten, utbildning och information till enskilda, riktad brandskyddsinformation till olika grupper i samhället samt uppföljning och erfarenhetsutnyttjande av inträffade bränder.

Arbetet med att utveckla den brandförebyggande verksamheten är också en fråga om attityd- och beteendepåverkan inte minst inom den kommunala räddningstjänsten. I Enköpings kommun har verket påbörjat en försöksverksamhet för att hitta metoder för förändring av räddningstjänstpersonalens attityder till förebyggande arbete.

Brandutredningar

Polisens kriminaltekniker och den kommunala räddningstjänstens brandbefäl kan genomgå utbildning i att genomföra brandorsaksutredningar. Utbildningen är sedan 1995 förlagd till verkets skola i Revinge.

Under året har elva brandbefäl genomgått utbildningen. Under 1995/96 genomgick 26 befäl utbildningen.

Räddningsverket bedriver ett projekt där ett femtontal av dessa utbildade brandbefäl deltar. Projektet innebär att brandbe-

fälerna ska utreda bränder i byggnader inom sin kommun samt upprätta en rapport som redovisar såväl brandorsak som brandförlopp.

Hittills har nära 300 utredningar gjorts, därav 210 under 1997.

Med hjälp av utredningsunderlaget konstaterades bland annat den ovanligt höga förekomsten av bränder och brandtillbud i torktumlare. Ansvariga myndigheter och tillverkare har informerats om bristerna vilket resulterat i olika åtgärder från såväl Elsäkerhetsverket och Konsumentverket som från tillverkarnas sida.

Sotningsfrågor

Nya sotningsfrister trädde i kraft den 1 juli 1997. För att sprida kunskap om de nya reglerna har verket genomfört informationsdagar för politiker, skorstensfejarmästare och räddningstjänstpersonal. Cirka 450 personer har deltagit i informationsdagarna.

En folder med information om de nya reglerna för sotning har också producerats. Foldererna har tryckts i en miljon exemplar och distribuerats till sotningsdistrikten. Foldererna delas ut i samband med sotningsbesök.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 4,9 miljoner kronor.

Bedömning

Vår bedömning är att det finns en förändringsvilja inom svensk räddningstjänst men att metoder och teknik kontinuerligt behöver utvecklas för att ett effektivare olycks- och skadeförebyggande arbete ska kunna genomföras. Av särskild betydelse är att höja ambitioner och kvalitet i uppföljning och utvärdering av de försök och konkreta åtgärder som genomförts samt sprida de goda exemplen.

Vi anser att brandorsaks- och brandförloppsutredningar behövs som grund för ett effektivt arbete i brandförebyggande syfte. Vi kommer att fortsätta försöksverksamheten i syfte att ytterligare utveckla kompetens och metoder samt system för att effektivt kunna ta till vara utredningsresultaten i den olycks- och skadeförebyggande verksamheten.

Olika alternativ för ansvarsfördelning samt organisatoriska lösningar behöver också utredas ytterligare.

Planering och organisation

Mål

Statens räddningsverk skall utveckla metoder för en förbättrad mål- och resultatstyrning avseende den kommunala räddningstjänsten.

[UR REGLERINGSBREV]

Det statistikförsörjningsprogram som har tagits fram i samverkan med den kommunala räddningstjänsten skall från och med 1997 kunna stödja räddningstjänstens planering, organisation och uppföljning i hela landet.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utvecklingsarbetet skall fortsätta för att förbättra planering och organisation av räddningstjänst i rasmiljöer samt i miljöer med oexploderad ammunition och med kemiska stridsmedel.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Mål- och resultatstyrning

I samverkan med Svenska Kommunförbundet har ett arbete påbörjats som syftar till att genom ökad mål- och resultatstyrning öka effektiviteten inom räddningstjänsten. Avsikten är att skapa ökade förutsättningar för den kommunala räddningstjänsten att formulera mål, välja lämpliga åtgärder för att nå målen och följa upp resultaten.

Konferenser har ägt rum bland annat för att kartlägga nuläget och räddningschefernas syn på möjligheterna att målstyra verksamheten.

En tillämpad modell för mål- och resultatstyrning inom den kommunala räddningstjänsten har tagits fram. Modellen redovisar bland annat hur olika former av underlag som risk- och åtgärdsanalyser kan användas vid målformuleringar samt hur statistik från insatsrapporteringen kan utnyttjas vid uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Statistik

1996 började i stort sett samtliga räddningstjänster att använda en gemensam blankett för insatsrapportering. Ett omfattande arbete med att sammanställa och kvalitetssäkra 1996 års data genomfördes under första halvåret 1997.

Datakvaliteten i statistiken avgörs av de som fyller i insatsrapporterna, det vill säga landets samtliga brandbefäl. Det är viktigt att löpande följa upp datakvaliteten i materialet och ge återkoppling om misstänkta kvalitetsbrister. En månatlig återkoppling inleddes under våren 1997. Räddningsverket anordnade dessutom femton regionala träffar för att diskutera insatsrapporteringen.

Statistiken har presenterats på i huvudsak tre sätt. Varje räddningstjänst har fått utförliga tabeller över de egna insatserna i pappersform. Ett 30-tal tabeller på riks-, läns- och kommunnivå har förmedlats på cd-skiva via Räddningsverkets informationsbank, RIB. En årsrapport över de kommunala och statliga räddningsinsatserna har utgivits. Därutöver har uppgifter löpande tagits fram och förmedlats till intresserade räddningstjänster och forskare.

Räddningstjänstens insatsstatistik räcker inte som underlag för att yttra sig om till exempel brandproblemet då en viss andel av alla bränder inte leder till ingripande av räddningstjänsten. För att belysa mörkertalet när det gäller räddningstjänstens rapportering av brand i bostad samt brandskyddet i hemmet har Statistiska centralbyrån, SCB, på uppdrag av verket genomfört en enkätundersökning omfattande 6 000 slumpmässigt utvalda personer. Undersökningen visade att allmänheten generellt sett är välförsedd med släckredskap och brandvarnare och att en stor del av antalet brandtillbud i hemmet klaras utan insats av räddningstjänsten.

Räddningstjänst under höjd beredskap

Räddningsverket har försett kommunerna med ytterligare underlag för dimensioneringen av kommunens krigsräddningstjänst främst för ammunitionsröjning och insatser i samband med kemiska stridsmedel.

Ett resultat av de dialoger som fördes mellan Räddningsverket och länsstyrelserna, samt mellan länsstyrelserna och kommunerna, under hösten 1996 och våren 1997 blev att kommunerna reducerade sitt behov av ammunitionsröjningsgrupper till totalt 410 grupper.

Antalsmässigt är resurserna nu i stort sett anpassade till det nya försvarsbeslutet. En viss omfördelning mellan kommunerna kan dock komma att ske.

Vid räddningsinsatser efter anfall med kemiska stridsmedel behövs särskilda

stöddresser för indikering och sanering. Med utgångspunkt i 1996 års försvarsbeslut kom verket fram till att den kommunala räddningstjänsten behöver förstärkas med 70 sådana styrkor. Varje styrka omfattar totalt 28 personer.

Länsstyrelsernas och kommunernas arbete med att klara ut i vilka kommuner dessa styrkor ska placeras har pågått under hela året.

Frivilliga försvarsorganisationer

Svenska Brukshundklubben, SBK, har haft verkets uppdrag att utbilda 125 hundar för eftersökning av människor som begravts under rasmassor. Målet har inte nåtts. Endast 82 hundar utbildades och godkändes vid certifikatprov.

Ett räddningshundekipage består av en certifierad hund med förare som genomgått verkets särskilda utbildning för räddningshundförare.

85 ekipage har genomfört sådan utbildning vid någon av verkets skolor.

Vid årsskiftet fanns 321 funktionskontrollerade ekipage i räddningshundsregistret.

Frivilliga Flygkåren, FFK, har uppdraget att svara för länsstyrelsernas behov av flygresurser under höjd beredskap. De regionala flyggrupperna består efter omorganisationen 1996 av totalt 107 rotar, varje rote består av 2 flygplan och 7 man. Till detta tillkommer länsflygchefer och samordnare inom civilområdena. Bemanningen är totalt 808 personer.

FFK har genomfört följande utbildningsverksamhet:

Grundutbildning, 86 elever

Repetitionsutbildning, 808 elever

Instruktörsutbildning, 132 elever

Kompletteringsutbildning, 30 elever

Utbildningskontroll, 90 elever

FFK-personal har slutit 72 nya frivilligavtal om tjänstgöring under höjd beredskap. Andelen nya avtal med kvinnlig avtalspersonal är 17 procent.

Kostnad

Kostnaderna för verksamheten är 13,8 miljoner kronor.

Bedömning

Vårt arbete med att utveckla mål- och resultatstyrningen av räddningstjänsten har visat att detta inte kan göras fullt ut utan att

nationella effekt- och verksamhetsmål är formulerade. Sådana mål behövs för att följa upp och utvärdera verksamheten på olika nivåer. Vi avser att under 1998 ta fram förslag på nationella effektmål.

Insatsrapporteringen led av vissa inkörningsproblem under det första året. Detta medförde ett omfattande merarbete med att säkerställa datakvalitet och ett så komplett underlag som möjligt för 1996 års insatser. Svårigheter med konvertering av data ledde till bortfall av några variabler för tre stora räddningstjänster.

Vår bedömning är dock att det statistiska underlaget under året blivit betydligt mer stabilt och att 1997 års insatsrapportering kännetecknas av god datakvalitet och snabb återkoppling.

Kommunernas dimensionering av räddningstjänsten under höjd beredskap gjordes från sommaren 1995 till våren 1997. Detta eftersom lagkravet var att samtliga kommuner skulle ha reviderat sina räddningstjänstplaner senast den 1 juli 1997. Kommunernas utgångspunkt har varit 1992 års försvarsbeslut.

En slutlig anpassning av den kommunala krigsräddningstjänsten till 1996 års försvarsbeslut kan ske först när de regionala mål- och riskanalyserna har reviderats och Civilbefälvärnarna/Militärbefälvärnarna samt länsstyrelser/försvarsområden har utarbetat nya grundsyner för sitt arbete.

Detta underlag kommer att finnas framme under 1998. Vid utgången av 1998 bör länsstyrelserna tillsammans med respektive kommuner ha klarat ut vilka kommuner som behöver revidera sina räddningstjänstplaner mot bakgrund av försvarsbeslutet. Vår bedömning är att cirka 25 procent av kommunerna behöver ändra i sina planer.

Via länsstyrelserna kommer vi att verka för att kommunerna senast år 2001 har antagit räddningstjänstplaner anpassade till de nya förutsättningarna.

Vår bedömning är att det behövs högst 600 räddningshundar för att täcka den kommunala krigsräddningstjänstens behov. 400 av dessa behöver finnas tillgängliga redan i fred. De återstående 200 bedöms kunna tas fram under en ettårig anpassningsperiod.

Vi avser att tillsammans med SBK pröva olika åtgärder för att säkra att det fredstida uppbyggnads målet kan uppnås.

För att förstärka det frivilliga inslaget i

räddningshundsverksamheten kommer verket från och med 1998 inte att utnyttja totalförsvarsplikten för att i fred ta ut räddningshundförare. Kommunernas rekrytering kommer fortsättningsvis att ske med stöd av förordningen om frivillig försvarsverksamhet.

FFK har under året anpassat sin organisation och verksamhet efter våra nya riktlinjer. Vid utgången av året hade FFK slutit avtal med samtliga länsstyrelser utom Skåne.

Ledning, samordning och operativ verksamhet

Mål

Statens räddningsverk skall verka för effektivare räddningstjänst såväl under höjd beredskap som vid stora olyckor i fred genom förbättrad ledning samt ökad samordning mellan olika räddningstjänstorgan.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Ledningsarbete

Verket har fortsatt att analysera räddningstjänstens metoder när det gäller att få igång ett effektivt ledningsarbete vid stora olyckor.

Förslag till förbättringsåtgärder är framtagna. Det gäller till exempel åtgärder som säkerställer kapacitet för övergripande ledning i ett tidigt skede, utbildningsåtgärder, rekrytering och urval av lämpliga personer till övergripande ledningsfunktioner samt fortsatt kunskapsuppbyggnad om ledningsarbetets problematik.

Ett fortsatt arbete med identifiering, mätning och utvärdering av de kommunala räddningsledarnas individuella kvalifikationer har genomförts.

Generella principer för ledning av kommunala räddningsinsatser har utarbetats. Dessa ska utgöra en plattform utifrån vilken varje kommun kan utforma lokala principer.

Regionala övningar

För att öva samordning och samverkan vid större räddningsinsatser genomförs regionala räddningstjänstövningar.

Dessa övningar bidrar bland annat till att förbättra samverkan mellan kommuner,

räddningstjänster, polis, sjukvård och andra berörda myndigheter och organisationer. Länsstyrelserna svarar för genomförandet av övningarna. Två regionala räddningstjänstövningar har genomförts, en i Kronobergs län och en i Östergötlands län. En övning inom kärnenergiberedskapen har genomförts i Hallands län.

Ledningsstöd

Det har saknats ett gemensamt system inom räddningstjänsten för dokumentation och lägesuppföljning under räddningsinsatser. För att effektivisera genomförandet av räddningsinsatser har ett datorstöd, LUPP, utvecklats. Kommuner och länsstyrelser kan genom detta få bättre och snabbare underlag för beslut vid räddningsinsatser. Vidare underlättas insatsrapportering och utvärdering av insatser. LUPP användes för första gången i samband med tågolyckan i Kälarne.

Utbyggd forskning

Verket har beslutat att finansiera inrättandet av en adjungerad professur i räddningstjänst med särskild inriktning på insatsanalys, taktik och ledning vid Lunds tekniska högskola.

Räddningscentraler och samband

Sex räddningscentraler som täcker ledningsbehovet för totalt 14 kommuner under höjd beredskap har färdigställts.

Tre ledningsplatser för kommunal ledning har färdigställts.

Det totala antalet räddningscentraler uppgick vid utgången av 1997 till 90 anläggningar. Dessa täcker ledningsbehovet för 120 kommuner.

Lednings- och sambandsutredningar har genomförts i 27 kommuner som grund för utbyggnad och modernisering av radio- och telekommunikationssystem för såväl kommunal räddningstjänst som kommunal ledning. Systemen ingår som en naturlig del i produktionen av räddningscentraler men genomförs också för särskilda åtgärder i befintliga anläggningar.

Installationerna i länsradionätet i Norrbottens län har färdigställts och projektet går nu in i en utbildnings- och användarfase.

Verket deltar i utredningar om nytt gemensamt radiosystem och i försöksverksamhet med det digitala radiokommunikationssystemet TETRA.

Kontroll av radiomaster ägda av staten

Färdigställda räddningscentraler per verksamhetsår

År	Antal
1989/90	9
1990/91	4
1991/92	13
1992/93	22
1993/94	11
1994/95	8
1995/96	17
1997	6

Fotnot: 1995/96 avser 18 månader.

har genomförts i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar samt Gotlands län. I samband med detta har kommunerna i respektive län haft möjlighet att via verket även beställa kontroll av räddningstjänstens master, ett erbjudande som de flesta utnyttjat.

Den regelbundna kontrollen av master innebär en kvalitetssäkring för denna viktiga del av infrastrukturen i radiokommunikationssystemet för räddningstjänst.

Anvisningar för drift och underhåll av radio-, tele- och varningsutrustning inom räddningstjänsten har producerats för spridning till samtliga kommuner och länsstyrelser.

Observatörsverksamhet

Sju observatörsinsatser har genomförts under 1997; Västervik, januari, brand i flisupplag, Memmingen, Tyskland, januari, industribrand, Vagnhärad, maj, jordskred, Östersund, Ånge och Sollefteå, juni, skogsbränder, Kälarne, juli, tågolycka med farligt gods, Piteå och Skellefteå, juli, översvämning, Polen, juli, översvämning. Rapporter har hittills utarbetats och distribuerats för tre av dessa insatser.

Vakthavande tjänsteman, VT

Under 1997 var det totalt 145 ärenden till Räddningsverkets VT-funktion. 1996 var det 153 ärenden.

VT kontaktas i första hand genom SOS Alarm. De svarade för 38 sökningar. En minskning med sju sökningar jämfört med i fjol.

RITS-styrkor

Staten har genom Räddningsverket avtal med sju kommuner om att de ska bistå Sjöfartsverket och Kustbevakningen vid räddningsinsatser till sjöss, RITS.

Under året har Räddningsverket sagt upp avtalet med Malmö stad och tecknat nya avtal med Gotlands och Karlskrona kommuner.

Avtal om fortsatt medverkan vid räddningstjänst till sjöss har tecknats med Helsingborgs stad och en gemensam styrka från Härnösands och Kramfors kommuner.

Överenskommelser om fortsatt medverkan har också träffats med Stockholms stad och räddningstjänstförbundet Göteborg-Möndal-Kungsbacka. I de sistnämnda fallen beräknas avtalen kunna undertecknas i början av 1998.

Skogsbrandbevakning

Sommaren var jämförelsevis varm och torr, särskilt under början av juni samt under i princip hela augusti månad.

Skogsbrandflyget har därför varit mer utnyttjat än vanligt.

Totalt i landet gjordes 2 373 flygningar med en sammanlagd flygtid av 5 593 timmar. Detta kan jämföras med säsongen 1996 då 1 177 flygningar under 2 809 flygtimmar genomfördes.

Skogsbrandflyget var först att larva vid 195 skogsbränder. Under samma period som skogsbrandflyget var i verksamhet, i huvudsak juni – augusti, inträffade totalt omkring 2 000 bränder på trädbevuxen mark i Sverige.

Vid 311 tillfällen medverkade flyget vid dirigerings och vägvisning samt övrigt stöd till de kommunala räddningstjänsterna.

Det tvååriga försöket med vattenbombflygplan vid skogsbrandsläckning, som genomförts i samarbete med Kustbevakningen, avrapporterades till regeringen i januari 1997.

Brandriskprognoser

Framtagning och distribution av brandriskprognos sker i samarbete med SMHI. För första gången prövades distribution av brandriskprognosen via Internet.

Normalt omfattar prognostjänsten tiden 10 april – 31 augusti. Under 1997 förlängdes dock tjänsten till den 10 september på grund av det torra vädret i stora delar av Sverige.

Ersättningsärenden enligt 37 §

Om en räddningsinsats i kommunal räddningstjänst har medfört betydande kostnader har kommunen enligt 37 § räddningstjänstlagen rätt till ersättning av staten för den del av kostnaden som överstiger kommunens självrisk. Den utgörs av två öre per skattekrona beräknat på kommunens sammanlagda skatteunderlag. Frågor om ersättning prövas av verket.

Totalt har 11,7 miljoner kronor utbetalats i statlig ersättning till sammanlagt nio kommuner.

De största enskilda ersättningarna har utbetalats till Sollefteå kommun för räddningsinsats i samband med skogsbrand, 2,7 miljoner kronor, och Trosa kommun i samband med jordskred, 2,6 miljoner kronor. Ersättningar i samband med skogsbrand har

Antal observatörsinsatser

År	Antal
1993	1
1994	2
1995	9
1996	5
1997	7

utbetalats även till Hallsberg, Laxå och Ånge. Ersättningar i samband med farligt gods-olyckor har utbetalats till Bräcke, Ragunda och Kävlinge. Åtvidaberg har erhållit ersättning för kostnader i samband med en soptippsbrand.

Trosa och Kävlinge kommuner har överklagat verkets beslut.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 137,3 miljoner kronor.

Bedömning

Kommunernas kompetens och förmåga att agera i kritiska situationer behöver utvecklas ytterligare. Detta gäller särskilt förmågan att hantera ledningsuppbyggnad i insatsens första skede och att vid stora och omfattande olyckor ha en ledning med god framförhållning. Vidare kan kommunernas interna stabsberedskap för stora olyckor utvecklas och förbättras.

Vi bedömer att inrättandet av en professur i räddningstjänst på sikt kommer att bidra till en förbättrad kunskapsbas för vår utvecklings- och utbildningsverksamhet och därmed också till ökad kunskap och effektivitet vid ledning och genomförande av räddningsinsatser.

För landets 288 kommuner bedöms behovet av räddningscentraler till cirka 210 beroende på olika samverkansformer kommunerna emellan. I de kommuner som ännu inte byggt en modern räddningscentral är 76 av de tidigare anläggningarna för civilförsvarets ledning äldre än 20 år.

För att säkerställa att den kommunala räddningstjänsten ska kunna leda omfattande räddningstjänstinsatser i såväl fred som krig behöver samtliga kommuner ha tillgång till en modern räddningscentral. Ett mål som, med nuvarande medelstilldelning, vi bedömer kunna uppnå runt år 2010.

Samtliga kommuner har idag ett fungerande sambandssystem. I många fall handlar det dock om äldre och tekniskt omoderna system med begränsade räckvidder. Sambandet förbättras successivt i och med färdigställandet av räddningscentraler.

Kommunikationsmöjligheterna mellan kommuner och länsstyrelse förbättras också med de radioinstallationer som görs vid produktion av ledningsplatser för länsstyrelserna. I flertalet län krävs emellertid ytterligare åtgärder för att få heltäckande

länsnät liknande det som finns i Norrbottens län.

Rutinerna för observatörsverksamheten har utvecklats. Regelmässig samverkan vid utsändande av observatörer genomförs numera mellan Räddningsverket och andra berörda myndigheter. Framtagningen av observatörsrapporter efter gjord insats måste dock bli snabbare och återföringen av erfarenheter till räddningstjänsten och andra intressenter effektivare.

VT-funktionen, i kombination med en brandingenjörsjour, har fungerat väl. Från och med 1998 kompletteras verksamheten med en informationsjour.

Vår bedömning är att handläggningen av ersättningsärenden sker med hög kvalitet.

Kompetens och personalförsörjning

Mål

Statens räddningsverk skall svara för utbildning av yrkespersonal inom räddningstjänsten och sotningsväsendet samt för utbildningen av totalförsvarspliktig personal inom funktionen. Dessutom skall en ny utbildning påbörjas av civila beredskapsstyrkor vid Räddningsverkets räddningsskolor i enlighet med vad som anförs i prop 1996/97:4 avsnitt 13. Inriktningen för den nya utbildningen bör vara att under budgetåret 1997 utbilda 400 totalförsvarspliktiga och att under budgetåret 1998 utbilda 800 totalförsvarspliktiga varav under budgetåret 1998 150 totalförsvarspliktiga skall utbildas i Almnäs, Södertälje. I fråga om utbildningsanläggningar som utöver dessa kan tas i anspråk hänvisas till regleringsbrevet för Överstyrelsen för civil beredskap.

[UR REGLERINGSBREV]

Inom Statens räddningsverk skall finnas en kompetens i krishanteringsfrågor avseende sådana svåra påfrestningar på samhället i fred som avser verkets ansvarsområde.

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall verka för att kunskapsnivån hos den kommunala räddningstjänsten förbättras när det gäller

användningen av riskanalyser i den fysiska planeringens miljökonsekvensbeskrivningar.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Utbildningsverksamhet

Yrkesutbildning och fortbildning av räddningstjänstens och sotningsverksamhetens personal bedrivs vid verkets fyra skolor. Totalt har 1 153 elever genomgått räddningstjänstutbildning, bland andra 83 brandman heltid och 660 brandman deltid.

Fort- och vidareutbildning för i första hand räddningstjänstens personal har genomförts. Totalt har 368 elever genomgått anslagsfinansierad fortbildning. Den avgiftsfinansierade fortbildningen, som i första hand planerats och genomförts av skolorna, har varit mycket omfattande.

Totalt har 265 kurser för 6 066 elever genomförts.

I krig behövs räddningstjänsten förstärkas. Under hösten 1996 beställdes 600 räddningsmän, 96 sanerare och 48 ammunitionsröjare hos Pliktverket. Resultatet är att totalt har 857 elever genomgått lång pliktutbildning. Dessa fördelar sig på 715 räddningsmän, 46 ammunitionsröjare och 96 sanerare.

85 räddningshundförare har genomgått en kortare pliktutbildning på två veckor.

Totalt finns 1 916 färdigutbildade räddningsmän, 1 200 utbildades 1996 och 716 1997, för krigsplacering i kommunerna. Gemensamt för de långa pliktutbildningarna är att en del av utbildningen genomförs på verkets skolor och en betydande del som praktiktjänstgöring i kommunens räddningstjänst.

Krishantering

Under året har fem kurser i psykiskt och socialt omhändertagande genomförts. Härutöver har stöd lämnats till ett 30-tal kommuner för uppbyggnad av krisgrupper.

Flera militära förband samt ett antal företag, bland andra Ericsson och Kvaerner, har med verkets stöd byggt upp liknande funktioner.

För att ytterligare stärka verkets kompetens inom område krishantering har rekryteringen av en expert till verkets centrala förvaltning påbörjats.

Antal elever

	92/93	93/94	94/95	1996	95/96 18 mån	1997
Räddningstjänst	1 830	1 398	1 225	1 289	1 816	1 153
Sotning	432	494	374	330	626	206
Övrig utbildning	1 130	1 948	3 023	5 050	8 411	6 845
Pliktutbildning exkl. ber. man	4 149	4 082	3 077	731	1 151	942
Summa	7 541	7 922	7 699	7 400	12 004	9 146
Beredskapsman						408

Antal utbildningsdagar

	92/93	93/94	94/95	1996	1997
Räddningstjänst	63 500	49 000	44 000	44 480	38 520
Sotning	9 000	7 500	7 600	6 780	6 900
Övrig utbildning	8 500	10 100	10 700	25 984	22 001
Pliktutbildning exkl. ber. man	28 500	38 500	31 850	66 784	91 047
Summa	109 500	105 100	94 150	144 028	158 468
Beredskapsman					24 513

Användningen av riskanalyser

För att få en uppfattning om kunskapsnivån hos den kommunala räddningstjänsten vad gäller användandet av riskanalyser i den fysiska planeringens miljökonsekvensbeskrivningar har en inventering gjorts. Detta som ett första steg i det påbörjade arbetet för att utveckla denna del i verkets utbildningar.

Utbildning av beredskapsmän

Överstyrelsen för civil beredskap, ÖCB, har, i samråd med verket, utarbetat utbildningsplaner för utbildning av beredskapsmän med sociala, tekniska, stabs- och informationsuppgifter.

Under höstterminen påbörjades tolv kurser med social inriktning och två med stabs- och informationsinriktning på skolorna och i Almnäs, Södertälje.

Eleverna vid dessa utbildningar bestod av totalförsvarspliktiga som ursprungligen hade skrivits in för värnpliktstjänstgöring men vid förband som stod i begrepp att läggas ner.

Internat- och konferensverksamhet

En förutsättning för verkets utbildningsverksamhet är tillgång till kost och logi för eleverna. För pliktutbildningen är det verkets lagstadgade skyldighet att tillhandahålla detta. Vid verkets skolor bedrivs därför en omfattande internat- och konferensverksamhet. Utöver detta anordnas även konferenser och studiebesök. Konferenserna avser både verksinterna och externa sammankomster.

Under året deltog cirka 11 200 personer i konferenser vid skolorna. Dessutom genomfördes studiebesök för cirka 1 300 personer, främst från skolor och organisationer samt i ökande omfattning även utländska gäster.

Utvecklingsarbete

Utvecklingsarbetet med det nya utbildningssystemet har fortsatt. Ett flertal delprojekt har genomförts, främst avseende grundutbildning för brandmän.

En distansutbildning i förebyggande åtgärder mot brand har utvecklats och genomförts. Satsningar har även gjorts för att förbättra pedagogik och innehåll i andra förebyggandekurser.

En inventering av miljöpåverkan från verkets övningsverksamhet vid skolan i Skövde har gjorts. Utvecklingen av ledningsträningssanläggningen på skolan i Rosersberg har slutförts. Utveckling och försökskurser i stabsarbete har genomförts och lärarutbildning påbörjats.

Kvinnliga brandmän

Räddningsverket har under året, på regeringens uppdrag, utrett vilka åtgärder som bör vidtas för att förbättra rekryteringen av kvinnor till kommunal räddningstjänst.

Uppdraget har slutförts och rapporterats till regeringen i särskild ordning.

Bland de förslag till åtgärder som lämnas i rapporten kan nämnas behovet av attitydförändringar, bättre information om brandmannayrkets krav, utveckling och anpassning av materiel, teknik och metoder för kvinnor samt bättre stöd för rekryteringsprocessen med hänsyn till kvinnors förutsättningar.

Kvalitet

Verket har tillämpat och vidareutvecklat kvalitetsvärderingssystemet QV på samtliga kurser. Kurser kortare än fyra dagar har inte värderats med hjälp av QV. Systemet bygger på en metodik där samtliga elever, berörda lärare, servicepersonal och administrativ personal i enkätform ger underlag för en kvalitetsvärdering. Det högsta tal som en kurs kan få är 1000, där 500 poäng räknas som godkänt. Verket har fastställt att gränsen för godtagbar nivå ska vara 600 poäng.

Av samtliga 112 rapporterade kurser är 109 över gränsen för godtagbart. Tre kurser, alla beredskapsmän, ligger i intervallet 500-600 poäng.

Ett kvalitetsråd har bildats. Rådets uppgift är att med resultatet som grund ge utbildningsansvariga råd och stöd i gemensamma kvalitetsfrågor.

Ett utvecklingsprojekt har startats för att skapa ett system där kommunerna ska kunna lämna kvalitetsvärderingar och erfarenheter från verkets utbildningsverksamhet.

Kostnad

Den totala kostnaden för verksamheten är 351,9 miljoner kronor och intäkterna är 43,6 miljoner kronor. Intäkten avser till största delen konferens- och internatverksamhet, fort- och vidareutbildning och sålda tjänster till Sida.

Vår kostnad för att utbilda en brandman är 86 210 kronor. För en skorstensfejare är utbildningskostnaden 22 816 kronor och för totalförsvarspliktig exklusive beredskapsmän i genomsnitt 136 306 kronor. Kostnaden för att utbilda en beredskapsman är 71 324 kronor och i det beloppet ingår utvecklings- och igångsättningskostnader för kurserna. Den genomsnittliga kostnaden för att utbilda en elev vid verkets skolor är 29 506 kronor, vilket är omkring 4 300 kronor lägre jämfört med 1996.

Den höga snittkostnaden för en totalförsvarspiktig förklaras bland annat av att flera olika kostnadsersättningar betalas under utbildningen och att bidrag även betalas till de kommuner som tillhandahåller praktikplatser för räddningsmännen.

Konferens- och internatverksamhet och fort- och vidareutbildning finansieras med avgifter enligt följande:

**Internat- och konferensverksamhet
(miljoner kronor)**

Interna intäkter	45,2
Externa intäkter	24,5
Interna kostnader	46,0
Externa kostnader	23,2
Resultat	+ 0,5
Akkumulerat resultat	-0,5

Konferens- och internatverksamheten säljer största delen av sina tjänster till utbildningsverksamheten inom verket. Av det skälet redovisas omslutningen inklusive intern försäljning.

Av redovisade intäkter är 62 miljoner kronor hänförliga till utbildningsverksamheten varav 13 miljoner kronor är externa intäkter från den kommunala räddningstjänsten.

**Fort- och vidareutbildning
(miljoner kronor)**

Intäkt	11,9
Kostnad	11,0
Resultat	+0,9
Akkumulerat resultat	-0,9

Bedömning

Vi har under året producerat fler utbildningsdagar än under något tidigare år.

Yrkesutbildning av brandman heltid är fortfarande på en jämförelsevis låg nivå. För deltidsanställda brandmän är efterfrågan av yrkesutbildning hög. Behovet av kurser för befälskategorier är stabilt och efterfrågan på fort- och vidareutbildning för kommunernas räddningstjänst är fortfarande hög. Med få undantag har de som sökt utbildning fått sådan.

Det finns ett behov av att kommunerna utöver sina tillskott av pliktpersonal för ammunitionsröjning och sanering har en kärna av fast anställd personal i dessa grupper. Ett försök har genomförts med att vidareutbilda brandmän för att dessa dels skulle kunna svara för ledningen av grup-

perna under höjd beredskap, dels för att säkerställa att kunskaperna finns inom räddningskåren i samband med olyckor i fred. Räddningskårens intresse för att sända sina anställda som krigsplacerats i dessa grupper till kursen var stort men hämmades av att respektive kommun själva fick svara för internat, rese- och lönekostnader under utbildningen.

Vi bedömer att staten måste svara för hela kurskostnaden för att kommunerna i fred ska skicka anställd personal till denna kompletteringsutbildning för att klara uppgifterna i sin krigsbefattning.

Utbildningen av totalförsvarspiktiga räddningsmän, sanerare och ammunitionsröjare för kommunernas behov av förstärkning under höjd beredskap har fortsatt. Kommunernas beställning av sådana resurser har fortsatt öka under året.

Insatser har genomförts för att reducera kostnaderna för utbildningen. Detta har medfört att driftskostnaderna kunnat sänkas så att kostnaden per utbildningsdag i genomsnitt är 1 540 kronor jämfört med 1 736 kronor under 1996, det vill säga en sänkning med 196 kronor eller 11 procent. Vår bedömning är att kostnaden per utförd prestation kommer att fortsätta sjunka under de närmast följande åren.

Vi bedömer att vi under året har uppfyllt det mål som varit uppställt för verksamheten i en reducerad kostnad per utförd prestation jämfört med föregående år.

Vi har fått regeringens uppdrag att genomföra de förslag vi lämnat om förbättringar av möjligheterna att rekrytera

kvinnor till den kommunala räddningstjänsten. Utöver de förslag som lämnats kommer vi att under 1998 på försök genomföra introduktionsutbildning för kvinnor med syfte att förbereda kvinnor att söka tjänst som heltidsbrandmän.

Vi bedömer att med våra insatser under 1997 som grund kommer ett ökat antal kvinnor att få anställning i kommunerna redan under 1998. Detta kommer på sikt att öka kompetensen hos räddningstjänsten på alla nivåer.

Under andra halvåret har utbildning av beredskapsmän påbörjats. 408 beredskapsmän har utbildats vilket motsvarar det uppställda målet. Kostnaden för utbildningen av beredskapsmän överstiger tilldelade medel med cirka 2,5 miljoner kronor. Eftersom denna utbildning genomförs för första gången uppstod i starten extra kostnader som inte kunde förutses. Kostnadsökningen bedöms i allt väsentligt vara av engångskaraktär.

Ökningen av totalförsvarspliktiga på våra skolor har under 1997 visat på behov av förstärkning av skolornas administrativa funktioner. Exempelvis har antalet disciplinärenden kraftigt ökat under året. Vidare behövs en förstärkning av utbudet av fritidsaktiviteter på skolorna.

Arbetet med vårt nya utbildningssystem, UTB 2000, har pågått under hela året. Olycks- och skadeförebyggande åtgärder samt miljöinslaget har utökats i de nya planerna för den kommande grundutbildningen för brandmän.

Ansträngningar att förbättra kvaliteten i våra utbildningar har fortsatt. Det särskilda system för mätning av kvaliteten har förbättrats och byggts ut. Detta har medfört en ökad medvetenhet om kvaliteten i arbetet samt reducering av kostnader då kvalitetsbristkostnader snabbt kunnat åtgärdas.

Vår bedömning är att kvaliteten på utbildningsverksamheten är god. Kvalitetsbrister har påvisats i utbildningen av beredskapsmän, i fritidsaktiviteter på skolorna samt på underhållet och nyanskaffningen av övningsmateriel. Bristerna i övningsmaterialet har delvis kunnat åtgärdas under 1997.

Metoder, teknik och utrustning

Mål

Statens räddningsverk skall vidareutveckla metoder och teknik som stödjer kommunerna i deras arbete med planeringen av räddningstjänsten under höjd beredskap. Statens räddningsverk skall förse kommunerna med statlig tilläggsutrustning avsedd för räddningstjänsten under höjd beredskap och som även skall kunna användas i den fredstida räddningstjänsten, t.ex. vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Materielbehov och omläggning

Räddningsverket köper statlig materiel för kommunernas räddningstjänst i krig. Planeringen baseras på det underlag som kommunerna anmält efter att de dimensionerat sin krigsräddningstjänst.

För närvarande innebär det sammantagna underlaget från kommunerna att de har behov av statlig räddningstjänstmateriel motsvarande 1 117 typskador.

När kommunerna anpassat sina räddningstjänstplaner till 1996 års försvarsbeslut kommer denna siffra att minska.

I avvaktan på att kommunerna sett över sin planering utgår verket från att kommunernas behov av statlig räddningstjänstmateriel kommer att vara högst motsvarande 1 000 typskador.

Den statliga förstärkningsutrustningen indelas i grund- och tilläggsutrustning. Omläggning av grundutrustning enligt gällande utrustningslistor har slutförts i samtliga 288 kommuner. I samband med överlämning av grundutrustning till kommunerna har inventering skett.

Omläggning till kommunernas nya organisationer för räddningstjänst under höjd beredskap har prioriterats varför avveckling av överskottsmateriel genomförts endast i begränsad omfattning.

I samband med omläggningen har verket överlåtit svårsåld materiel till det militära försvaret till ett värde av 5,2 miljoner kronor.

Stor kraft har under året ägnats åt utveckling av ett nytt lagerredovisningssystem.

Anskaffning av materiel

Materielanskaffningen följer den lagda planeringen och sker med utgångspunkt från kommunernas planering efter 1996 års försvarsbeslut.

Av tabellen nedan framgår behoven samt genomförda leveranser och tillgång för några olika typer av materiel.

Metod och teknikutveckling

Verksamheten är inriktad på brand i byggnad, räddning, skogsbrand, säkerhet för brandpersonal, släckmedel och släckmedelsystem samt räddningstjänstens fordon.

Totalt har ett 40-tal projekt genomförts. Kommunikation av resultaten har skett genom publicering av rapporter och andra aktiviteter riktade främst mot den kommunala räddningstjänsten. I det följande beskrivs några av projekten.

Inom området brand i byggnad har en beskrivning av fenomenen övertändning, backdraft och brandgasexplosion genomförts. Förslag har tagits fram om harmonisering med internationellt framtagna begrepp.

Vidare har fenomenen mager och fet övertändning studerats såväl i laboratorieform som i full skala. Beskrivning av de styrande processerna är under utarbetande.

För att förkorta angreppstiden vid inträngning i lägenhet utrustad med säkerhetsdörrar har befintliga metoder och teknik studerats och lämpligt förfaringssätt rekommenderats. Vidare pågår utveckling av ett specialverktyg för ändamålet.

En prototyp för håltagning med vätskeskärning har tagits fram. Tekniken som är vanligt förekommande inom industrin anpassas för installation på räddningstjänstens höjdfordon. Metoden ökar snabbheten och säkerheten vid håltagning för brandventilation. Möjligheten till att uppnå en kombinerad släckeffekt undersöks också.

En materielsats för skogsbrandsläckning avsedd att transporteras med helikopter har konstruerats. Tester med gott resultat har genomförts.

Försök med bildöverföring i realtid från skogsbrandbevakningsflyg till räddningsledning har genomförts. Syftet är att räddningsledaren ska få information om skogsbrandens storlek för att kunna fatta bättre beslut om insatsens genomförande.

Utveckling av metoder och teknik för bättre seende i brandrök har genomförts. Speciellt har IR-teknik och intelligent belysning studerats. En prototyp till en ny lampa för rökdykare har utvecklats.

Anskaffning av materiel				
Materielslag	Behov 1000 typskador	Levererat 1997	Tillgång 1997-12-31	Uppfyllnadsgrad i procent
<i>Brand och räddning</i>				
Lyftkuddar (sats)	1 000	200	1 050	105
Brandslang 110mm (längd)	18 000	3 952	4 800	27
Vattenkanon (st)	1 000	150	1 000	100
Hydraliska räddningsverktyg (sats)	1 000	150	150	15
Motorspruta kl III (st)	450	189	419	93
<i>Beklädnad</i>				
Ytterdräkt (st)	31 200	3 783	21 117	68
Underdräkt (st)	64 028	8 200	32 419	51
Stövel (par)	32 400	5 400	18 264	56
Handskar (par)	32 400	8 000	20 065	62
<i>OXA-materiel</i>				
Splitterskyddssköld (st)	800	244	244	31
Kikare (st)	800	400	400	50
<i>Omhändertagande av skadade</i>				
Mun t mun mask (st)	19 500	9 000	9 000	46
Kompress, fp	495 000	445 200	495 150	100
Absorptions förband 35x45 cm	44 386	48 000	48 000	108
<i>Radioutrustning</i>				
Bärbar radio B96 (st)	5 000	2 985	3 212	64

Jämförelse mellan högtrycksbrandsläckning och konventionell brandsläckning har gjorts. Resultaten tyder på att en övertänd rumsbrand släcks snabbare och med betydligt mindre vattenåtgång vid användning av högtryckssystem.

Standardisering

Verket har under året deltagit i ett 20-tal nationella arbetsgrupper och ett 10-tal internationella. Grupperna har bland annat behandlat frågor rörande standardisering av fordon och utrustning för räddningstjänst, fasta släcksystem och personlig skyddsutrustning. Europastandarder för skyddshjälmars respektive skyddstövlar för brandmän har fastställts under året.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 139,8 miljoner kronor. Intäkterna är 0,8 miljoner kronor. Intäkterna avser försäljning av materiel.

Bedömning

Målet för uppbyggnad av kommunernas materielbehov väntas nå senast år 2007. Därutöver finns omsättningsbehov på grund av materielens åldersstatus. Avveckling av materielöverskott från tidigare organisation ska avslutas under 1999.

En redovisning av verkets kostnader för att hantera räddningstjänstmateriel för höjd beredskap har i särskild ordning lämnats till regeringen.

Det stora antalet utvecklingsprojekt som har genomförts har resulterat i teoretisk kunskap och praktiskt tillämpbara metoder och teknisk utrustning. Omfattande kontakter finns etablerade med forskare och experter inom räddningstjänstsektorn.

Behov finns av fördjupad analys av räddningsinsatsers genomförande för att ytterligare kunna utveckla räddningstjänstens effektivitet och personalens säkerhet.

Statens tillsyn, uppföljning och utvärdering

Mål

Statens räddningsverk skall för landet som helhet redovisa den kommunala räddningstjänstens förmåga att lösa sina uppgifter med avseende på de nationella målen.

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall stödja länsstyrelserna i deras tillsynsarbete avseende den kommunala räddningstjänsten.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Räddningsverket har på nationell nivå gjort sammanställningar och analyser av den kommunala räddningstjänstens planering, organisation och insatser samt erfarenheter från den statliga tillsynen. Dessa redovisas i särskilda rapporter till regeringen under våren 1998.

Räddningsverket har genomfört tillsyn av 17 länsstyrelser under 1997. Motsvarande siffra för 1996 var sju.

Länsstyrelserna har genomfört 37 tillsynsbesök i kommunerna. 1996 genomfördes 34 tillsyner. På begäran av länsstyrelse har verket deltagit vid 17 av dessa besök. 1996 deltog verket vid 15 besök.

257 kommuner har under året inkommit till verket med begäran om samråd inför ändring av räddningstjänstplanerna. Verket har skriftligt yttrat sig om samtliga planer. De två sista yttrandena lämnades i januari 1998.

I sex fall har verket inte lämnat samråd. Handläggningstiden har, i likhet med i fjol, i genomsnitt varit cirka fyra veckor.

Länsstyrelsernas kompetensutveckling

Verket har genomfört temadagar för länsexperter och räddningstjänsthandläggare. Temadagarna har omfattat allmänna räddningstjänstfrågor, implementering av EU-direktiv som berör tillsyn med mera av anläggningar enligt 43 § räddningstjänstlagen samt länsstyrelsernas tillsyn av den kommunala räddningstjänsten.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 8,9 miljoner kronor.

Bedömning

Vår tillsyn av länsstyrelserna visar med några få undantag att de på ett godtagbart sätt uppfyller de åtaganden som ankommer på dem enligt räddningstjänstlagstiftningen. Vi måste emellertid konstatera att flera länsstyrelser har en bemanning inom räddningstjänstområdet som är ett absolut minimum. Behovet av kompetensutveckling är stort.

Tillsynsverksamheten har avrapporterats till regeringen i särskild ordning.

Vår granskning av kommunernas räddningstjänstplaner har bedrivits effektivt och med hög kvalitet. Granskningsarbetet har bedrivits i nära samverkan med länsstyrelserna.

Även under den stora anstormningen av räddningstjänstplaner under våren kunde oftast svar lämnas inom stipulerad tid.

Kommunernas arbete med att ta fram reviderade räddningstjänstplaner som även omfattar åtgärder under höjd beredskap hade den 1 juli 1997 resulterat i att 194 räddningstjänstplaner omfattande 221 kommuner antagits. Under hösten antogs ytterligare 52 planer. Dessa omfattar 57 kommuner. Enbart tio kommuner saknar vid ingången av 1998 en reviderad räddningstjänstplan för fred och krig.

Länsstyrelserna har kraftfullt stöttat kommunerna i deras arbete med att till den 1 juli 1997 revidera räddningstjänstplanerna. Som en följd av detta har länsstyrelsernas tillsynsverksamhet gentemot kommunerna, varit av mindre omfattning än normalt.

Vår bedömning är att kommunernas räddningstjänstplaner har fått en kvalitetshöjning genom att merparten av kommunerna valt att se över hela sin räddningstjänstplan i samband med att man kompletterade planen till att omfatta även höjd beredskap.

Riksrevisionsverket, RRV, har granskat verkets tillsyn av den kommunala räddningstjänsten. RRV ansåg bland annat att vi bör prioritera arbetet med att ta fram ett fungerande informationssystem för den kommunala räddningstjänsten samt att vårt ansvar som central tillsynsmyndighet bör preciseras.

I vårt svar framhöll vi att statistiksystemet tillsammans med uppgifter från kommunernas räddningstjänstplaner och data från länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna utgör underlag för analyser och utvärderingar av den kommunala räddningstjänsten.

Vår roll är, utöver direkt stöd till länsstyrelserna i deras tillsynsverksamhet, att utarbeta och förbättra metoder och modeller för länsstyrelsernas tillsynsverksamhet samt att sammanställa redovisningar av den kommunala räddningstjänstens förmåga på nationell nivå.

Vid ett par tillfällen under året har vi som ett led i tillsynsverksamheten granskat genomförda räddningsinsatser utifrån olika perspektiv. Erfarenheter från denna typ av uppföljningar ska förbättra utbildningen och utgöra underlag för informationsinsatser men även kunna nyttjas av länsstyrelserna i deras tillsynsverksamhet. Vår ambition är att ytterligare utveckla denna del av tillsynsverksamheten.

Sammanställning av kostnad och intäkt för verksamhetsgrenen (miljoner kronor)

Område	Kostnad	Intäkt
Olycks- och skadeförebyggande verksamhet	4,9	
Planering och organisation	13,8	
Ledning, samordning och operativa verksamhet	137,3	
Kompetens och personalförsörjning	351,9	43,6
Metoder, teknik och utrustning	139,8	0,8
Tillsyn, uppföljning och utvärdering	8,9	
Verksgemensam administration	69,9	
Summa för grenen	726,5	44,4

Säkerheten vid verksamheter med särskilda risker

Kemikaliehantering vid fasta anläggningar och transport av farligt gods

Mål

Statens räddningsverk skall samordna berörda myndigheters verksamhet inom området transport av farligt gods samt vidareutveckla tillsynsverksamheten med avseende på resultatanalys och kvalitet. Regelverken för transport av farligt gods skall vara harmoniserade och användarvänliga.

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall påbörja produktionen av enheter som har i uppgift att understödja civila försvarsfunktioner vid främst reparationsarbete inom radiak-belagt område eller inom område belagt med kemiska stridsmedel (s k R/C-enheter) samt bistå de länsstyrelser som skall ansvara för enheterna med stöd och anvisningar.

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall samordna åtgärder som utbildning, utrustning, planerings- och beslutsstöd mot olyckor som innebär särskilda risker (inklusive C-stridsmedel).

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall i nära samarbete med Statens naturvårdsverk och Socialstyrelsen utveckla kunskaperna om sanerings- och återställningsarbetet så att förebyggande åtgärder och räddningstjänstens insatsmetodik i samband med en olycka med farliga ämnen eller farligt gods kan planeras och väljas så att eventuella miljöeffekter begränsas.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Verket har i SAMTILL, en grupp myndigheter med ansvar för tillsyn av farligt gods, tagit ansvar för samordning. Som resultat av denna samverkan har en kritisk analys av tillsynen av farligt gods genomförts. Rapporten har utvärderats och ett åtgärdsprogram har formulerats. Verket har även genom delegationen för farligt gods samordnat området.

Samordningsarbetet har även inriktats på förberedelser för tillsynsrapportering till

EU enligt kontrolldirektivet.

Räddningsverket har givit ut ändringsföreskrifter och rättelser till regelverk för väg och järnväg, ADR-S och RID-S.

Omstrukturering och harmonisering av de internationella regelverken pågår. Verket har deltagit i omstrukturingsarbetet och fört fram förslag inför införandet år 2000. Redan färdiga delar har översatts.

Arbetet inom EU har koncentrerats på följande:

Ett direktiv, som behandlar begränsning av utsläpp av flyktiga organiska ämnen i samband med transport och förvaring av bensin, innehåller för Sverige krav på stora förändringar i sin nuvarande form. Verket har lagt fram ett förslag till ändring enligt de nordiska ländernas önskemål.

Verket har deltagit i arbetet med att ta fram nytt direktiv om utbildning av säkerhetsrådgivare. En provutbildning har genomförts.

Räddningsverket har medverkat som expert till Kommunikationsdepartementet vid utarbetande av direktiv för tygodkännande av fordon. Verket har i samverkan med industrin och Arbetarskyddsstyrelsen utarbetat en svensk ståndpunkt angående direktivförslaget om kontroll av transportabla tryckkärl.

En rapport om läget i verkets arbete med farligt gods har lämnats till regeringen. Redovisningen innehåller en bedömning av nuvarande läge inom området transport av farligt gods och en sammanfattning av pågående nationellt och internationellt arbete och förväntat resultat därav.

R/C-enheter

Räddningsverket har i uppdrag av ÖCB, Överstyrelsen för civil beredskap, att producera R/C-enheter. Hittills har:

- förslag till befattningsbeskrivning av R/C-lots lämnats
- planering för utbildning av uttagen civilpliktig personal påbörjats och en försöksutbildning genomförts
- materielanskaffning påbörjats

Åtgärder mot olyckor

I SAMKEM-gruppen har Räddningsverket en samordnande roll. I gruppen medverkar myndigheter för att genom informationsutbyte samordna verksamheter inom kemikalieområdet.

Verkets tillsyn över länsstyrelserna med avseende på den kommunala tillsynen av

anläggningar med särskilda risker har under året omfattat ungefär hälften av länsstyrelserna. En fortbildningsdag har också genomförts inom detta område för länsstyrelserna. Vidare har ett regeringsuppdrag avseende utveckling av tillsynsverksamheten inom området särskilda risker genomförts och redovisats till Förvarsdepartementet.

För att sprida kunskaper om farligt gods på järnväg har verket under året bland annat medverkat vid en järnvägsmässa samt producerat informationsmaterial om järnvägstransporter av farligt gods. Regelverket för transport av farligt gods på järnväg, RID, har införts i Räddningsverkets informationsbank, RIB.

Verket har bedrivit kompetensutbildning av egna kemilärare. Utbildningen harmoniseras mellan verkets skolor så att utbildningsnivåerna blir likartade.

Utbildning har genomförts för de företag som har förbundit sig att bistå och hjälpa kommunala räddningstjänster vid olyckor med farligt gods. Avtal finns med totalt fem företag.

För höjd beredskap utvecklas och anskaffas materiel för stöd åt kommuner. Utrustningen kan användas även vid fredstida olyckor med kemikalier. Inledningsvis har anskaffats skyddsutrustning för personalen (andningskydd och kroppsskydd) samt varnings- och indikeringsinstrument vilka kan mäta ett flertal gaser som hanteras i fred.

I samband med materielanskaffningen har även materiel inköpts för andra funktionsansvariga myndigheter inom det civila försvaret.

Verket för ut kunskaper om insatsmetodik och taktik via RIB, för att ge stöd till räddningstjänsternas egen träning. Hjälpmedel för att beräkna spridning och konsekvenser av kemikalieutsläpp har tillförts RIB under året. Även kemikaliedata förbättras och utvecklas löpande.

Ett förbättrat verktyg för insatsplanering har utvecklats och kommer att föras in i RIB under 1998.

I samband med inträffade olyckor under året har brister i den materiella beredskapen för kemikalieolyckor blivit tydliga. Väsentlig materiel saknas för visst farligt gods. En kartläggning av problemet påbörjades i slutet av året och kommer att bli klar under första kvartalet 1998.

Sanering

Verket har tillsammans med Naturvårdsverket och Socialstyrelsen utformat ett handlingsprogram för att utveckla kunskaperna om sanerings- och återställningsarbete. Arbetet med att utveckla kunskaperna inom området kommer att genomföras under 1998. Som förberedelse har ett forskningsprojekt påbörjats för att samla in kunskapsunderlag och ge förslag till åtgärder.

Farligt gods

Med utgångspunkt från de nya krav som ställs från och med 1997 på förare som transporterar farligt gods på väg har särskilda kompetenshöjande utbildningsinsatser gjorts för verkets lärare inom områdena transport av explosiva och radioaktiva ämnen. Av cirka 150 lärare har flertalet nu behörighet att utbilda om explosiva ämnen. Betydligt färre, 61 lärare, har behörighet för radioaktiva ämnen.

Drygt 11 000 förare har deltagit i utbildning antingen som grundkurs för att erhålla intyg om att få transportera farligt gods eller som repetitionskurs för att få behålla detta intyg.

Nya svenska krav på utbildning för transport av farligt gods inom skogs- och anläggningsarbete har lett till att drygt 4 700 förare deltagit i sådan utbildning.

Vidare har utbildningsinsatser genomförts för Järnvägsinspektionen, IBC-besiktningmän med flera.

Räddningsverkets har arbetat med att utveckla kunskaper om informationsteknik i samband med transporter. Ett projekt har startat för att studera användning av elektronisk dokumentöverföring som ska möjliggöra snabbare larmning vid olycka med farligt gods, enklare insamling av statistik och säkrare styrning av flödet av farligt gods.

Rekommendationer har utarbetats för parkering och uppställning av fordon lastade med farligt gods.

Kostnad och intäkt

Kostnaden för verksamheten är 22,8 miljoner kronor.

Verksamheten rörande höjd beredskap har kostat:

- Skydds-, indikerings-, och saneringsmateriel cirka 15 miljoner kronor.
- Skyddsutrustning för funktionsansvariga myndigheter cirka 5,2 miljoner kronor.
- Instrument för R/C-resurs cirka 1,5 miljoner kronor.

Förarutbildning över tiden

År	Antal
1993/94	14 400
1994/95	16 800
1995/96	21 800
1997	11 500

Intäkten är 9,8 miljoner kronor. Den avser dels förarintyg för farligt gods, dels försäljning av skyddsutrustning till andra myndigheter samt översättning av regelverk för EUs räkning.

Verksamheten rörande förarintyg för farligt gods finansieras med avgifter enligt följande (miljoner kronor):

Intäkt	4,2
Kostnad	4,1
Resultat	+ 0,1
Akkumulerat resultat	+1,0

Resultatet kommer att användas för utvecklingsinsatser under kommande budgetår.

Bedömning

Säkerheten inom området kemikaliehantering är hög, vilket bland annat framgår av det relativt låga antalet olyckor. I mitten av året inträffade dock en svår tågurspärning med farligt gods i Kälarne. Endast mindre mängder farligt gods läckte ut från sina inneslutningar. Konsekvenserna av olyckor kan dock bli mycket stora. Därför är fortsatt säkerhetsarbete nödvändigt. Ett bidrag till ökad säkerhet är införande av säkerhetsrådgivare. För det behövs förändringar i lagstiftning.

De grupper som berörs av transporter av farligt gods har god tillgång till service om reglers innehåll och tillämpning. Under kontorstid finns två telefonlinjer öppna där kompetent personal kan ge information.

Beredskapen och räddningstjänstens kunskap om kemikalieolyckor kan förbättras. Vi avser att satsa på utbildning vid Räddningsverkets skolor samt självstudier bland annat via RIB.

Den materiella beredskapen för räddningstjänsten vid kemikalieolyckor har brister. Väsentlig materiel saknas för visst farligt gods. Verket kommer under våren 1998 att till regeringen redovisa behov av regionala resursbaser mot kemikalieolyckor och förslag till hur de ska organiseras.

Införandet av krav på utbildning för transporter av farligt gods i anknytning till jordbruks-, byggnads-, anläggnings- eller skogsarbete har uppfattats positivt och bör leda till ökad säkerhet inom dessa hanteringar.

Harmoniserings- och omstruktureringsarbetet för bestämmelserna om farligt gods innebär för verket ett omfattande arbete som ska göras under 1998 för att få om-

strukturerade ADR- och RID-bestämmelser utgivna för användning år 2000.

Verket har beslutat att följa upp olyckor med farligt gods mer noggrant för att samla erfarenheter som underlag till kommande åtgärder. Detta arbete har redan fått betydelse för synen på den beredskap som finns mot olyckor med farligt gods.

Den kommunala räddningstjänsten beräknas klara sina uppgifter under höjd beredskap från år 2007. 20 R/C-grupper planeras att vara utbildade och utrustade vid utgången av 2002.

Kärntekniska anläggningar och radioaktiva ämnen

Mål

Statens räddningsverk skall tillse att en god beredskap finns för räddningstjänst och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen från kärntekniska anläggningar.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Regeringsuppdraget att förbättra systemet för varning av allmänheten runt de svenska kärnkraftverken genomförs i projektform. Under första året av det femåriga projektet har ljudmätningar utförts i områden runt Barsebäck- och Ringhalsverken för att fastställa kriterier för hur utbyggnad av utomhusvarningen ska kunna ske som ersättning för inomhusvarning.

För att få en bild av i vilken utsträckning utdelade RDS-mottagare används av allmänheten har 3 000 telefonintervjuer utförts i de fyra beredskapszonerna. I syfte att höja varningssystemets kvalitet och tillförlitlighet har alla instruktioner och beredskapsplaner i larmkedjan setts över. Förslag till ett kvalitets- och rapporteringssystem har tagits fram.

Utveckling av en ny och mer instruktiv bruksanvisning för den befintliga RDS-mottagaren har även ingått i förbättringsprogrammet. Vidare har ett omfattande arbete med utveckling av prototyp för en ny generation RDS-mottagare pågått under året. Den mobila varningsutrustningen i kärnkraftlänen har inventerats och ett förbättringsförslag har arbetats fram.

Enligt önskemål från de lokala säkerhetsnämnderna har möjligheten att återinföra den förutvarande telefonvarningen utretts.

Upphandling har genomförts av 1200 nya instrument för mätning av joniserande strålning i samtliga kommuner i landet. Tillbehör har även anskaffats för mätning under höjd beredskap från skyddat utrymme. Utbildning kring de nya instrumenten genomförs 1998.

Räddningsverket har under 1996-97 genomfört tillsyn av samtliga länsstyrelsernas beredskap på kärnenergiområdet. Vid tillsynsbesöken har särskilt betonats behovet av samverkan mellan länen för att motverka effekterna av resursminskningar.

En översyn av systemet för länsstyrelsernas totalövningar har genomförts. Verket föreslår bland annat att länsstyrelserna samverkar i högre grad vid planering och genomförande.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 27,4 miljoner kronor varav 13,5 miljoner kronor har finansierats med bidrag från Strålskyddsinstitutet, SSI. Kostnaden för regeringsuppdraget om varning är 4,3 miljoner kronor. Kostnaden för instrument med tillbehör är 8,9 miljoner kronor.

Bedömning

Utförda ljudmätningar har klart visat att ljuddämpningen i de flesta fastigheter är så god att utomhusvarning endast i ett mycket begränsat antal fritidsområden är ett realistiskt alternativ till inomhusvarning. Vår bedömning är därför att utvecklingen av en ny generation RDS-mottagare bör intensifieras och ges prioritet före planerad utbyggnad av utomhusvarningen.

Ljudmätningarna har också indikerat att täckningsradien för befintliga ljudsändare utomhus inte är så bra som vi tidigare ansett.

Resultaten från telefonintervjuerna pekar också på ett behov av en ny och bättre RDS-mottagare. Gjord utredning har visat att telefonvarning som huvudalternativ för inomhusvarning inte är realistisk. Bedömningen är dock att telefon i vissa fall kan utgöra ett komplement till RDS-varningen och att detta bör utredas. Vidare är bedömningen att behov av ett rapporteringssystem för larmkedjan föreligger.

Beredskapen för strålningsmätning efter en kärnteknisk olycka har förbättrats materiellt i och med att ett modernt instrument har anskaffats. Det återstår att under det kommande året genomföra utbildning på det nya instrumentet, av egen lärarpersonal samt personal vid kommuner och länsstyrelser.

En indikation på uppnådda effekter av tillsynsarbetet är att flera län påbörjat samarbete och därmed skapat möjligheter till ett bättre resursutnyttjande.

Oljeskadeskydd

Mål

Räddningsverket skall redovisa införandet av programmet Oljeskyddsriktning 2000. Genomfört utvecklingsarbete om effekter av oljeolyckor på land. Totalt antal genomförda räddningsinsatser för oljeskadeskydd i strandzonen under året och antal som krävt Räddningsverkets stöd samt genomsnittlig kostnad per insats.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Räddningsverket har spridit information om programmet *Oljeskyddsriktning 2000* till länsstyrelser och kommuner genom konferenser och seminarier. Räddningsverket, Kustbevakningen samt övriga i programmet deltagande myndigheter driver nu arbetet vidare i en särskild genomförande-grupp. En ny kommunal oljeskyddshandbok har givits ut och spridits till dem som arbetar med oljeskadeskydd.

Utvecklingsarbetet inom området präglas av behov av ökade kunskaper om bekämpnings- och saneringsarbete så att de insatserna inte skadar miljön mer än vad själva oljeutsläppet redan gjort. Hela processen från olycksförebyggande arbete till omhändertagande av oljeavfall måste värderas från miljösynpunkt.

Under året har teknik för bekämpning av olja i strömmande vatten studerats och en förstudie har genomförts om oljeprovtagning med direktanalys på plats. Dessutom har utvecklingsarbete kring sanering i kyla genomförts.

Ett kustnära oljedriftprogram för Strömstadstrakten har utvecklats.

För presentation av kommunala olje-

Utbetalade ersättningar för sanering av löskommen olja		
År	Antal kommuner	Utbetald summa milj. kr
1988	8	17,8
1987	5	96,8
1988	3	1,6
1989	4	1,0
1990	3	1,7
1991	6	2,2
1992	11	3,8
1993	6	1,5
1994	6	3,1
1995	9	1,1
1996	8	2,9
1997	10	5,7

Genomsnittlig kostnad per kommuninsats som slutreglerats under 1997 var cirka 0,5 miljoner kronor.

skador har ett redovisningssystem utarbetats där data om oljeskador kan anges med hjälp av geografiska informationssystem.

Under året har tio kommunala räddningsinsatser i strandzonen genomförts. Samtliga har krävt Räddningsverkets stöd.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 8,3 miljoner kronor.

Bedömning

Programmet om inriktning av oljeskadeskyddet inför 2000-talet ger underlag för arbetet under de närmaste 10 – 15 åren. Myndigheterna har under det första året kommit igång bra men kan i vissa fall ha svårt att se skillnad på det långsiktiga arbetet i enlighet med oljeskyddsriktningen och det dagliga oljeskyddsarbetet.

Bedömningen av riskerna för oljeutsläpp i svenska vatten är att de kvarstår på nuvarande nivå.

Naturolyckor

Mål

Statens räddningsverk skall stödja länsstyrelser och kommuner i arbetet med att analysera risker för naturolyckor, utveckla metoder för räddningstjänst samt verka för att förebyggande åtgärder vidtas.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Av det totala statsbidraget om 25 miljoner kronor för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor har 1,8 miljoner kronor beviljats till tre kommuner för översvämningförebyggande åtgärder och 23,2 miljoner kronor till 15 kommuner för skredförebyggande åtgärder.

Kartläggning av riskområden för naturolyckor, främst skredriskkarteringar, har utförts inom hela Västerbottens län. Dessutom har Trosa kommun karterats.

Skredriskkarteringar har gjorts i områden där man bedömt att ras- och skredrisken är störst. Metodiken vid kartering har under åren successivt förbättrats vad gäller tillförlitligheten. Hittills har skredkarteringsinsatser utförts i drygt 100 kommuner, men av dessa uppfyller endast cirka

25 den modernare standarden. För att de återstående 75 ska uppnå samma standard behöver kompletteringar utföras.

Räddningsverket hade tidigare målsättningen att gå vidare och undersöka kommuner som hittills är helt okarterade. Efter ras i Vagnhärad har Räddningsverket, i samråd med Statens geotekniska institut, SGI, beslutat att kompletteringar av äldre karteringar får förtur eftersom de företrädesvis förekommer i områden som generellt bedöms ha en högre ras- och skredrisk.

När det gäller risk för översvämning har SMHI på uppdrag av Räddningsverket utfört en översiktlig riskzonkartering av Västerdalälven.

Regionala samordningsgrupper har bildats för Ångermanälven, Ljungan/Gimån och Ljusnan/Voxnan. För återstående delar av landets älvsystem och andra större vattendrag bildas grupper under 1998.

En handbok om förberedelser för översvämningar har utarbetats och kommer att spridas under våren 1998.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 17,4 miljoner kronor.

Bedömning

Räddningsverket gör bedömningen att samtliga kommuner kan skredriskkarteras inom en tioårsperiod med nuvarande resursinsatser. Med resursförstärkning kan denna tid kortas. Karteringen är ett utmärkt hjälpmedel vid arbetet med att förebygga skador.

I samarbete med de älvsvisa samordningsgrupperna kommer nu riskzonkartering att göras för tio procent av de mest översvämningssärliga vattendragen. Arbetet beräknas ta omkring fyra år att genomföra till en kostnad av 20 miljoner kronor. Det finns ett stort behov av riskzonkartor för såväl förebyggande åtgärder som för att underlätta det operativa räddningstjänstarbetet vid inträffade översvämningar.

Riskhantering

Mål

Statens räddningsverk skall ta fram förslag till förbättrade metoder för kommunernas riskhantering.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Riskhantering ses som en målinriktad och kontinuerlig process som omfattar alla de typer av olyckor som kan föranleda räddningsinsats. Arbetet ska ske under allmänhetens insyn och i bred samverkan mellan räddningstjänsten, övriga kommunala förvaltningar och andra aktörer, inte minst näringslivet.

För användning i utbildning och som stöd för arbetet på lokal nivå har de två första häftena i skriftserien *Riskhantering i ett samhällsperspektiv* givits ut. Serien är avsedd att förankra ett breddat synsätt och att ge fördjupning i riskhanteringsprocessens olika delmoment.

En rapport som belyser sambandet mellan riskhantering och fysisk planering har presenterats vid olika högskoleutbildningar och för länsstyrelser och kommuner.

Verket har medverkat i samrådsgruppen för säkerhetsfrågor för Öresundsförbindelsen och därvid fått gehör för förslag till säkerhetshöjande åtgärder.

Verket har arbetat för att stimulera till användning av statistik och databaser i riskarbetet på lokal nivå. Därför har som en modell ett mycket omfattande material bearbetats gällande Jönköpings kommun. Riskobjekt, brandsyneregister och insatsstatistik har publicerats i en GIS-applikation på en cd-skiva.

Utvecklingsarbete har genomförts avseende kvantitativa kriterier för värdering av dödsfallsrisk i samband med olyckor, sociala faktorerers inverkan på brandrisker samt riskhantering i socio-tekniska system.

En skrift om lokal riskhantering för farligt gods inom ramen för den så kallade APELL-processen har tagits fram i samarbete med FN:s miljöprogram UNEP. En jämförande studie av hur riskhantering bedrivs i Sverige respektive Schweiz har genomförts i samverkan med det schweiziska civilförsvaret. På verkets initiativ har den första nordiska konferensen om praktisk riskhantering på lokal nivå genomförts.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 12,8 miljoner kronor.

Bedömning

Genom tidigare enkäter och det löpande arbetet bedömer vi att det återstår mycket arbete innan flertalet kommuner bedriver riskhantering på ett tillfredsställande sätt. Det är viktigt att få genomslag för ett brett, tvärsektorieellt, engagemang som når längre än till bara analysfasen. Det finns också behov av att utveckla bättre metoder för att kommunicera risker och för att tydliggöra hur olika beslutsalternativ påverkar den lokala eller regionala riskbilden. Förmågan att använda statistik och databaser som underlag i arbetet på lokal nivå behöver stärkas.

Vi kommer att lägga ytterligare kraft på att påvisa hur mycket olyckor kostar samhället och hur dessa kostnader kan reduceras med riskhantering.

Metoder och verktyg för riskanalyser kommer att förbättras och göras mer tillgängliga. Framförallt gäller det sannolikhetsdelen i riskbegreppet som kan byggas under med bättre kunskap, liksom olyckors konsekvenser för miljön.

Eftersom verket fått ett antal planärenden på remiss beträffande riskfrågor är vår bedömning att ambitionsnivån vad gäller att hävda riskhänsyn i planärenden har höjts.

Miljö

Mål

Statens räddningsverk skall redovisa arbetet med att införa ett miljöledningssystem.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Verket har beslutat om en miljöpolicy och har inrättat en projektgrupp som arbetar med uppgiften att utveckla ett miljöledningssystem, enligt ISO 14 001. Miljöpolicyen anger ambitionsnivån när det gäller personalens kunskaper i miljöfrågor och huvudinriktningar för den miljöhänsyn som ska tas inom verkets olika arbetsområden.

En miljöutredning har genomförts för att identifiera de betydande miljöaspekterna i verksamheten. Verksamhetens direkta miljöpåverkan uppstår främst vid tjänsteresor,

övningar och byggnation. Miljöaspekterna utgörs i detta fall främst av utsläpp till luft, vatten och mark. Indirekt miljöpåverkan genom utbildning, utveckling och övrig myndighetsutövning ger miljöaspekter som till övervägande del och i varierande omfattning rör naturresurs- och energianvändning. Det gäller också intern verksamhet som anskaffning och administration.

All personal har fått information om syftet med miljöledningssystemet och ett utbildningsprogram för personalen har utvecklats. Programmet omfattar dels grundläggande utbildning för alla om ekologiskt hållbar utveckling, dels särskild utbildning om miljöledningssystem för samtliga chefer och nyckelpersoner.

Miljöpåverkan i samband med olyckor har ägnats särskild uppmärksamhet. Bland utvecklingsprojekten kan särskilt nämnas arbete med miljöolycksindex som är ett instrument för att planera räddningsinsatsen vid olyckor så att effekterna på miljön minimeras. Även utvecklingsarbete kring spridningsförlopp i luft, mark och vatten har gett värdefull ny kunskap.

Information om olyckors konsekvenser på miljön har lämnats vid seminarier och informationsdagar.

Exempelvis har fyra miljöseminarier riktade mot kommunala företrädare inom räddningstjänsten och miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna genomförts. Seminarierna hölls vid verkets skolor och samlade över 400 deltagare varav hälften från kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar.

Verket har följt upp olyckor som inträffat under året och särskilt studerat miljökonsekvenser av vissa av dem.

Miljöfrågorna har arbetats in i det nya utbildningssystemet för räddningstjänsten.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 2,8 miljoner kronor.

Bedömning

Det intensiva arbetet med att utveckla miljöledningssystemet och verkets utbildningssystem samt miljöforskning har lagt grunden för vår förmåga att verka för en ekologiskt hållbar utveckling inom vårt ansvarsområde. De nationella miljömålen är relevanta för Räddningsverket även om vi inte är en sektormyndighet med särskilt an-

svar och miljömålen inte tar hänsyn till att olyckor kan ske. Vårt sektoransvar finns inom räddningstjänstområdet. Det gäller såväl verkets interna verksamhet som arbetet med att minska effekterna på miljön i samband med olyckor.

Den genomförda miljöutredningen utgör en bra grund för det fortsatta arbetet med att kvantifiera de olika verksamheternas betydande miljöaspekter, utveckla nyckeltal, formulera mätbara miljömål i förhållande till de nationella miljömålen och de övriga åtgärder som ett fungerande miljöledningssystem kräver.

Det finns hos personal och ledning ett stort intresse för miljöfrågor och miljöutredningen visar att miljöhänsyn redan tas när det gäller till exempel pappersåtervinning och inköp av kontorsutrustning. Arbetet med miljöledningssystemet har inneburit att miljöfrågor också blivit mera uppmärksammade inom verkets utåtriktade verksamhet. Kunskaperna hos personalen kommer att ytterligare säkerställas i och med den miljöutbildning som genomförs under 1998.

Vi upplever att medvetenheten och kunskapen om miljöeffekter från olyckor har ökat inom kommunerna. Lokal samverkan i samband med olyckor med miljöeffekter har också förbättrats.

Räddningsverkets informationsbank

Mål

Räddningsverket skall redovisa genomförd utvecklingsverksamhet angående Räddningsverkets informationsbank och geografiska informationssystem.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Räddningsverkets informationsbank, RIB, fanns under 1995 tillgänglig, dels på cd-skiva i dos-version, dels med direktuppkoppling. Under 1996 lades informationsbanken över i Windowsmiljö och det blev möjligt att få den uppdaterad via cd-skiva två gånger per år.

En utveckling har skett av den information som är tillgänglig via RIB och även

hur informationen hanteras och görs sökbar.

Innehållet har utvecklats så att RIB ska kunna fungera väl som informations- och beslutsstöd för räddningstjänsten, andra myndigheter och organisationer samt näringslivet.

Vid utgången av 1997 innehöll informationsbanken följande delar:

- Farliga ämnen
- Bibliotek
- Riksresurser
- Beräkning/metod, spridningsmodeller
- Fullständigt regelverk för transport av farligt gods
- Tillsyn av farligt gods
- Statistik
- Uppgifter om Räddningsverket
- Utbildningsmoduler

Antalet användare har stigit. De som använder RIB är främst räddningstjänst, länsstyrelser, polis, tull och näringsliv. 1995 fanns omkring 70 abonnenter, därav ett tjugotal inom räddningstjänsten. Första versionen av den förnyade RIB såldes i 240 exemplar. Eftersom RIB får användas i nätverk innebär 240 cd-skivor betydligt fler användare. I slutet av 1997 finns 500 abonnemang vilket omfattar cirka 160 räddningstjänster och räddningstjänstförbund. Dessutom används RIB inom Räddningsverket och i utvecklings- och forskningsprojekt.

Under 1997 har 95 procent av de räddningstjänster som abonnerar deltagit i användarträffar med totalt cirka 400 personer.

Utveckling av geografiska informationssystem, GIS, för användning inom RIB har genomförts under 1996 och 1997. En förstudie publicerades i augusti 1997 och förslagen i studien har arbetats in i verksamhetsplaneringen för 1998. I förstudien konstateras att det finns flera möjligheter att nyttja GIS. Tre av dem analyseras närmare både beträffande användningsområde och kostnader. Inom området farligt gods kan ett flertal data med fördel presenteras i RIB med hjälp av GIS. Även vid presentation av riksresurser kan det vara en fördel att nyttja GIS och presentera resurser geografisk samtidigt som det går att göra vissa analyser. Det tredje området som analyserats är statistik. Det finns en mängd användningsområden där tekniken innebär fördelar. Bland annat kan kartor presenteras i kombination med diagram.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 5,0 miljoner kronor. Intäkten är 0,4 miljoner kronor.

Bedömning

Informationsbanken utvecklas i enlighet med den plan som lades 1995. Kontakterna med kunderna är omfattande och verket har genom RIB möjlighet att både föra ut produkter som utvecklas på sakenheterna och att ge stöd vid användning av dessa.

RIB byggs upp så att kommuner kan integrera eget material med uppgifter som finns på cd-skivan. Att fakta kan kopieras, kombineras och anpassas till egna behov är en fördel, särskilt för utbildningsändamål.

Även internationellt visas intresse för RIB och diskussioner pågår om hur innehållet kan anpassas och översättas till andra språk.

Utvecklingen under 1998 kommer att innebära fler användare inom räddningstjänsten. RIB får användas i nätverk och eftersom fler räddningstjänstförbund bildas innebär det ett ökat antal användare per cd-skiva.

Användningen av geografiska informationssystem kommer att öka och ge möjligheter för användarna att integrera eget material med data ur RIB.

**Sammanställning av kostnad och intäkt för verksamhetsgrenen
(miljoner kronor)**

Område	Kostnad	Intäkt
Kemikaliehantering vid fasta anläggningar och transport av farligt gods	22,8	9,8
Kärntekniska anläggningar och radioaktiva ämnen	27,4	13,5
Oljeskadeskydd	8,3	
Naturolyckor	17,4	
Riskhantering	12,8	
Miljö	2,8	
Räddningsverkets informationsbank	5	0,4
Verksgemensam administration	7,1	
Summa för grenen	103,6	23,7

Den enskilda människans förmåga

Varning och information till allmänheten

Mål

Statens räddningsverk skall via länsstyrelserna se till att det i områden med farlig verksamhet eller i särskilt riskutsatta områden enligt de regionala mål- och riskanalyserna finns varningsutrustning installerad så att personer som befinner sig utomhus kan nås av varning.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Utvecklingen av nytt manöversystem för utomhusvarning har avslutats under året och upphandling påbörjats för Södermanlands, Jönköpings, Gotlands, Skånes, Hallands och Norrbottens län. Installation påbörjas i dessa sex län under 1998. Som grund för installationen genomförs en inventering där varje varningsaggregat redovisas med avseende på geografisk placering, fredsnnytta respektive behov under höjd beredskap, samt dess driftläge. Fullständig inventering har hittills genomförts i elva län.

För det nya systemet för luftlägesinformation och flygvarning under höjd beredskap, LuLIS, har datorer levererats till cirka 160 ledningsplatser för kommuner som har särskilda behov av flygvarning, till samtliga länsstyrelser samt respektive civilbefälhavare. Resterande utrustning för bland annat kryptering och radiomottagning levereras under 1998. Installationer av markanslutningar till vissa prioriterade anläggningar pågår och beräknas vara slutförda under våren 1998. Utbildning för både chefer och operatörer har under året genomförts vid skolan i Rosersberg.

En handbok som beskriver hur flygvarningssystemet fungerar under höjd beredskap har färdigställts. Boken utgör ett grundläggande utbildningsunderlag för personal med uppgifter inom systemet, främst på lokal och regional nivå.

Stöd till kommunerna för drift och underhåll av varningsaggregat har i likhet med tidigare givits främst från Räddningsverkets skolor i Revinge och Sandö och från centralförrådet i Malmby.

68 kommunala varningstekniker från 41 kommuner har under året genomgått utbildning.

Den sista december var 80 procent av varningsaggregaten i drift och 20 procent ur drift men ej nedmonterade. Läget var i princip oförändrat jämfört med samma tidpunkt föregående år

Kostnad

Kostnaden för arbetet med varning och information till allmänheten, exklusive frågor som rör varning kring de svenska kärnkraftverken, är 35,8 miljoner kronor.

Bedömning

Driftläget för utomhusvarningssystemet visar att möjligheterna att varna allmänheten inte utnyttjas maximalt. Största orsaken till detta är de höga driftskostnaderna i det gamla manöversystemet. Vår bedömning är att denna möjlighet ytterligare kommer att försämrans i de fall nytt manöversystem inte installeras. Det allvarligaste anser vi vara att aggregat med högt prioriterad fredsnnytta inte är i drift.

Vårt stöd till kommunerna i drift- och underhållsfrågor för utomhusvarningssystemet bedömer vi fungerar väl.

Införandet av nytt manöversystem kommer successivt förbättra möjligheterna att på ett rationellt sätt använda utomhusvarningen även i fredstid.

Låg kännedom om signalen hos allmänheten samt eventuellt ytterligare minskningar av antalet aggregat i befolkningstäta områden kan på sikt medföra att målet om ett heltäckande system för utomhusvarning inte kan uppfyllas.

Införandet av LuLIS innebär att systemet för flygvarning under höjd beredskap kommer att förbättras. Kommunerna får via systemet en snabb och kontinuerlig information från Försvarmakten om förändringar i luftläget över Sverige och därmed bättre och säkrare beslutsunderlag när det gäller att varna kommuninnevärdarna vid flyganfall.

Allmänhetens egna säkerhetsåtgärder

Mål

Statens räddningsverk skall genom information och utbildning om personligt skydd, brandskydd och första hjälpen förstärka den enskildes förmåga att ta ansvar för den egna säkerheten och därmed förebygga olyckor och skador.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Utbildning i självskydd

Självskyddsutbildningen ska öka människors kunskaper så att de kan förebygga olyckor och minska deras konsekvenser. Utbildningen har liksom tidigare bedrivits i regi av dels Svenska Brandförsvarsförbundet, dels de båda frivilliga försvarsorganisationerna Svenska Röda Korset och Sveriges Civilförsvarsförbund.

På årsbasis har självskyddsutbildningen under 1993/94, 1994/95 och 1996 nått 185 000, 185 000 respektive 187 000 människor. Under 1997 har totalt cirka 223 000 personer gått en eller flera av de tre självskyddskurserna; 83 000 i brandkunskap, 64 000 i första hjälpen och hjärt-/lungräddning samt 76 000 i säkerhet och överlevnad. Utöver detta har 14 000 skolelever fått en två-timmars utbildning i brandkunskap genom Svenska Brandförsvarsförbundets försorg.

Ökad hemsäkerhet

De flesta olyckor inträffar i hemmen. Fredagen den 13 juni 1997 gick startskottet för *Svarta katten* - kampanjen mot hemolycksfall - med en mängd olika aktiviteter i syfte att lära allmänheten att minska risker och undvika olyckor i hemmiljön. I samband med kampanjen producerades också en broschyr på samma tema. Förutom aktiviteterna i juni har budskapen även förmedlats till allmänheten via olika mässor.

Kampanjen som drivs i samarbete med Sveriges Civilförsvarsförbund, Svenska Brandförsvarsförbundet och Röda Korset. Vidare medverkar bland andra SOS Alarm, Folkhälsoinstitutet, Barnombudsmannen, Konsumentverket samt Giftinformationscentralen.

Kampanjen kommer att pågå till och med år 2000. Varje gång den trettonde in-

träffar på en fredag uppmärksammas detta med speciella aktiviteter.

Brandskyddskampanj i glesbygd

Verkets satsning på brandskydd i glesbygd fortsätter. Under 1997 deltog 18 kommuner. Totalt sett har nu 42 kommuner deltagit under de två år som kampanjen bedrivits.

I de deltagande kommunerna har deltidbrandmän genom uppsökande verksamhet informerat om och genomfört kurser i brandskydd för allmänheten. Omkring 6 500 personer har under året fått hembesök av brandmän eller gått en brandskyddskurs.

Barn- och ungdomsverksamhet

Många av de anlagda bränderna orsakas av ungdomars vårdslöshet eller lek med eld. Inom ramen för Räddningsverkets olycksförebyggande arbete har en strävan varit att i samverkan med såväl Svenska Brandförsvarsförbundet som kommunala räddningstjänster försöka nå ut till barn och ungdomar och ge dem en ökad insikt om hur de bör handskas med eld. Som exempel kan nämnas att skolmaterialet för årskurs fem och åtta kompletterats med ett särskilt material om anlagd brand. En videokassett på samma tema med namnet *Varför just vår skola* har skickats till alla grundskolor som har årskurs sex. Dessutom har information lämnats och diskussioner om åtgärder mot anlagda bränder förts vid seminarier och konferenser i verkets regi.

Verket tillhandahåller utbildningsmaterial från förskola till gymnasium.

Målarhäftet *Lär dig brandkunskap med Ellie och Jonas* har skickats ut i cirka 200 000 exemplar. Häftet har skickats till familjedagbarnvårdare, förskolor och räddningstjänster.

Elden är inte att leka med vänder sig till årskurs 1-3 och har skickats ut i 6 000 klassuppsättningar. *En olycka händer så lätt* för årskurs 4-6 har skickats ut i 5 000 klassuppsättningar.

Totalt för årskurs 1 - 6 har 11 000 klassuppsättningar skickats ut. En ökning med 1 000 uppsättningar jämfört med i fjol.

Av *Är Du Beredd*, som vänder sig till högstadiet har levererats i cirka 1 500 klassuppsättningar. Det är en ökning med cirka 300 jämfört med 1996.

För Ett Säkrare Samhälle heter verkets material för gymnasieskolan. Det har distribuerats i 15 000 exemplar.

För att ytterligare öka kännedomen om de olika utbildningspaketen för skolan har verket, i samarbete med Svenska Brandförsvarsföreningen och de kommunala räddningstjänsterna, medverkat vid ett flertal läromedelsmässor. Verket har också medverkat vid läromedelsutställningar som Skolforum i Stockholm samt lokala mässor i Göteborg, Västerås, Malmö och Boden.

Ökad vattensäkerhet

För att svara upp mot behovet av förbättrad simundervisning i kommunerna påbörjade verket under 1996 ett försöksprojekt för ökad vattensäkerhet. Försöksprojektet har fortsatt och utökats under 1997. Svenska Livräddningssällskapet har svarat för projektets genomförande. På åtta platser har under året cirka 100 kurser genomförts med ett totalt deltagarantal på omkring 1 100 barn. Under 15 lektioner på 40 minuter fick barnen dels traditionell simundervisning, dels utbildning i olika vattensäkerhetsmoment.

Barn och bränder

Forskningsprojektet *Barn och bränder* har pågått för tredje året i rad. Totalt har sju forskningsrapporter givits ut, varav en under 1997. De kunskaper som tidigare genererats utnyttjades under 1997 för att försöka forma en modell för att påverka barns attityder till lek med eld. Det projektet genomfördes i samarbete med räddningstjänsten i Landskrona. I försöket deltog cirka 130 mellanstadieelever. I små grupper fick barnen tillsammans med en brandman passera olika stationer där de bland annat fick samarbeta och se vad som händer när man tänder på olika material.

Ungdomsbrandkårer

Det finns omkring 35 ungdomsbrandkårer i landet, de flesta i Skåne och Halland. Räddningsverket har stöttat ungdomsbrandkårerna genom att ta fram ett enhetligt utbildningsmaterial till instruktörerna samt anordnat en utbildningsträff i presentationsteknik.

Program för utbildning och information

Verket har i samverkan med ett antal myndigheter och frivilligorganisationer skrivit ett handlingsprogram för utbildnings- och informationsaktiviteter. Programmet omfattar säkerhetsmedvetande, första hjälpen hjärt-/lungräddning, vattensäkerhet brand-

skydd, farliga varor, överlevnad och krisstöd samt ett heltäckande program för skolan.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 32,9 miljoner kronor.

Bedömning

De tre frivilligorganisationerna har under senare år vidtagit ett antal åtgärder för att höja kvaliteten, modernisera utbildningen och intensivifiera marknadsföringen av självskyddsutbildningarna.

Exempelvis har Svenska Brandförsvarsföreningen under de två senaste åren genomfört utbildningar av sina instruktörer i syfte att förbättra deras pedagogiska kunskaper och färdigheter.

Sveriges Civilförsvarsförbund har utvecklat sitt självskyddsmaterial med namnet *Säkerhet och Överlevnad*.

Röda Korset har under året gjort en marknadsföringsplan för kurserna i hjärt / lungräddning och första hjälpen.

Vårt material för skolans olika stadier har också utökats under de tre senaste åren. Materialet har blivit allt mer känt bland lärare och elever samtidigt som räddningstjänsterna lokalt på ett framgångsrikt sätt har arbetat med materialet. Några mätningar av hur många av de distribuerade klassuppsättningarna som har kommit till användning har dock inte gjorts under 1997.

Vid sidan av de åtgärder som vi vidtagit eller medverkat i för att förbättra allmänhetens säkerhet har betydande informations- och utbildningsinsatser gjorts av frivilligorganisationer, de kommunala räddningstjänsterna och andra organ.

Bättre uppföljning och utvärdering av informations- och utbildningsinsatser pekar vi på i vårt handlingsprogram som ett prioriterat område för åtgärder. Vi anser att varje aktivitet måste följas av systematisk uppföljning och utvärdering. I samarbete med Styrelsen för psykologiskt försvar och berörda organisationer kommer vi att utveckla formerna för denna uppföljning och utvärdering.

Vår samlade bedömning är att allmänhetens förmåga att hantera vardagens risker och olyckor förbättrats under de senaste åren. I vilken omfattning våra, de kommunala räddningstjänsternas, frivilligorganisationernas och övriga aktörers insatser har medverkat till detta är svårbedömt.

Hemskydd för allmänheten vid höjd beredskap

Mål

Statens räddningsverk skall se över målen för utbildningen för hemskydd i syfte att förbättra hemskyddets kvalitet.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Hemskyddsutbildningen ska vara anpassad till de lokala förutsättningarna och till de uppgifter som kommunen ålagt hemskyddet.

Verket har i samarbete med Sveriges Civilförsvarsförbund utarbetat nya kursplaner för hemskyddet bestående av introduktionskurs, grundkurs, påbyggnadskurs och repetitionsutbildning.

Sveriges Civilförsvarsförbund har via medel från verkets anslag, utbildat cirka 765 hemskyddsombud.

Totalt fanns enligt uppgift från SCF cirka 31 450 ombud i december 1997. Föregående år var antalet ombud 32 150.

Under året har inga totalförsvarspliktiga hemskyddsgruppchefer utbildats.

Totalt fanns det, enligt uppgift från Pliktverket, 15 506 hemskyddsgruppchefer vid utgången av 1997 varav 13 968 är utbildade.

Räddningsverket har i samverkan med länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens och Stockholms län under 1997 bedrivit en försöksverksamhet i Sandviken, Piteå och Österåkers kommuner. Försöksverksamhetens syfte är att finna lämpliga metoder för dimensionering och uppbyggnad av personella förstärkningsresurser inklusive hemskyddet i kommunernas krigsorganisation.

Under hösten har de i projektet ingående kommunerna i samverkan med Räddningsverket och länsstyrelserna genomfört en analys, i form av ett spel, av de verksamheter som kommunen avser att driva vidare under höjd beredskap. Efter genomförd dimensionering kommer utbildning av hemskyddspersonal att ske utifrån den nya kursplanen anpassad till kommunens behov. Utvärdering av kurserna sker under 1998.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 21,0 miljoner kronor.

Bedömning

I lagen om civilt försvar som trädde i kraft den 1 juli 1995 fastslogs att det i varje kommun ska finnas ett hemskydd. För att hemskyddet också ska ses som en naturlig del i den kommunala beredskapsorganisationen är det viktigt att hemskyddet organiseras och dimensioneras utifrån de uppgifter som lokalt åligger hemskyddet.

På uppdrag av ÖCB och Räddningsverket har FOA i en enkät bland samtliga kommuner samlat in uppgifter om hemskyddet. Av rapporten framgår att ungefär en tredjedel av kommunerna tagit över den statliga hemskyddsorganisationen utan att vidta några åtgärder. Cirka en tredjedel har genomfört en kommunanpassning av sitt hemskydd och resterande kommuner planerar att genomföra en sådan förändring. Vidare finns ute i kommunerna ett allmänt stödbehov avseende utbildning.

Vi bedömer med stöd av erfarenheterna från såväl den pågående försöksverksamheten som FOAs enkät att de åtgärder vi vidtagit kommer att bidra till att huvuddelen av kommunerna före försvarsbeslutsperiodens slut har genomfört en översyn av sitt hemskydd. Resultatet av kommunernas översyn blir sannolikt att hemskyddsorganisationen kommer att minska i omfattning. På sikt kommer dock hemskyddets kvalitet att förbättras, bland annat tack vare den nya utbildningen.

Civilförsvarsförbundet kommer under våren att till Räddningsverket redovisa hur många frivilligavtal som tecknats mellan kommunerna och enskilda personer samt hur många som är kvinnor respektive män.

**Sammanställning av kostnad och intäkt för verksamhetsgrenen
(miljoner kronor)**

Område	Kostnad	Intäkt
Varning och information till allmänheten	35,8	
Allmänhetens egna säkerhetsåtgärder	32,9	
Hemskydd för allmänheten vid höjd beredskap	21,0	
Verksgemensam administration	2,2	
Summa för grenen	91,9	

Befolkningsskydd i krig

Skyddsrum och skyddade utrymmen

Mål

Statens räddningsverk skall se till att skyddsrum byggs för boende eller verksamhet i civil totalförsvarsviktig verksamhet inom särskilt riskutsatta områden så att intentionerna i 1996 års totalförsvarsbeslut kan uppfyllas.

[UR REGLERINGSBREV]

Arbetet med underhållsbesiktning och åtgärdande av fel och brister i befintliga skyddsrum skall fortsätta så att användbarheten vidmakthålls.

[UR REGLERINGSBREV]

En snävare avgränsning av skyddsrumsområdena skall införas så att dessa närmare ansluter till de teoretiska riskområdena.

[UR REGLERINGSBREV]

Administrationn av planeringssystemet för skyddsrum byggande skall förenklas.

[UR REGLERINGSBREV]

Ett system för inventering och registrering av lokaler lämpliga för skyddade utrymmen skall utvecklas. Införandet av systemet skall påbörjas.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

Skyddsrumproduktionen i samband med ny-, till- och ombyggnad har resulterat i 346 nya skyddsrum med 26 900 platser till en platskostnad på 4 020 kronor. Den genomsnittliga storleken har minskat till 77 platser, i jämförelse med 87 platser 1994/95 och 78 platser 1995/96.

Byggandet av skyddsrum i befintliga byggnader har resulterat i 28 färdigställda skyddsrum med 2 630 platser till en platskostnad på cirka 13 400 kronor inklusive projektering.

Totalt har 374 nya skyddsrum färdigställt med sammanlagt 29 600 platser.

Modernisering av tre äldre stora skyddsrum i Stockholm, Göteborg och Örebro har slutförts. Sammanlagt har på detta sätt 13 760 platser återskapats till en kostnad av 26,6 miljoner kronor.

För att upprätthålla kvaliteten i skyddsrumbeståndet har omkring 5 100 skyddsrum besiktigats till en kostnad av 18,0 miljoner kronor. Besiktningarna har omfattat 7,5 procent av det totala skyddsrumbeståndet. Åtgärder mot fel och brister har genomförts för 58,1 miljoner kronor. Detta innebär att 69 procent av alla skyddsrum är besiktigade och åtgärdade.

331 skyddsrum med cirka 20 600 platser har avvecklats.

Arbetet med införande av ett nytt system för skyddade utrymmen har fortsatt med test av framtagen handbok i sju kommuner: Tibro, Karlstad, Säffle, Västerås, Norrköping, Eskilstuna och Skövde. Fältbesiktningar av planerade skyddade utrymmen har påbörjats i Götene och Säffle kommuner.

Särskild uppföljning av skyddsrumsverksamheten har genomförts för sex län; Kalmar, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Dalarnas och Västernorrlands län.

Erfarenheterna visar på en fortsatt nedgång i resurser och kompetens på länsnivå.

Arbetet med utveckling av kvalitetssystemet har fortsatt med utbildning av skyddsrumssakkunniga och certifiering av komponenter. Under året har 31 skyddsrumssakkunniga utbildats. Totalt finns nu 161 sakkunniga. Vidare har 33 nya certifierat utfärdats. Totalt finns nu 120 certifierade komponenter för skyddsrum.

Två regeringsuppdrag angående skyddsrumssystemet har redovisats, ett angående kvalitetssäkring i skyddsrumssystemet och ett gällande möjligheten att via plan- och bygglagstiftningen integrera skyddsrumplaneringen i kommunens övriga fysiska planering. Samtidigt lämnades också ett

förslag till förordningsändring för att underlätta införandet av det nya systemet för planering av skyddade utrymmen.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 264,1 miljoner kronor, varav utbetalning av bidrag är 256,3 miljoner kronor.

Bemyndiganderedovisning

För skyddsrum och ledningsplatser erhöll verket en bemyndiganderam på 398,5 miljoner kronor. Av den avsattes 263,5 miljoner kronor för skyddsrum.

Antalet kvarstående skyddsrumskred vid budgetårets slut och deras ursprungsår framgår av nedanstående diagram.

Uteliggande bemyndiganden på grund av skyddsrumskred och reservationer för åtgärder i äldre skyddsrum med mera har efter kommunernas och länsstyrelsernas genomgång minskat från 942,5 miljoner kronor den 31 december 1996 till 489,2 miljoner kronor den 31 december 1997.

Den under hösten avslutade genomgången innebär att 451,0 miljoner kronor nu återredovisas inklusive korrigeringar.

Ej ianspråktagen del av årets bemyndiganden uppgick vid årets slut till 9,4 miljoner kronor, vilka också återredovisas.

Bedömning

Husbyggnadsproduktionen i landet har även i år varit mycket låg, vilket också starkt påverkat skyddsrumbyggnaden. Antalet skyddsrumplatser i riket har ökat med 8 930 platser. Totalt finns nu i landet 68 400 skyddsrum med cirka 7,28 miljoner platser.

Produktion av skyddsrum i samband med nybyggnad prioriteras före produktion i befintliga byggnader. Om nybyggnadstakten, som i nuvarande lågkonjunktur är låg, så är bristtäckningsproduktion ett bra komplement och kan genomföras till rimliga kostnader.

Nya planeringsregler för bland annat avgränsning av skyddsrumsområden och nya behovsnormer är förberedda att införas i samband med att den reviderade mål- och riskanalysen kan tillämpas i kommunerna under 1998. Under 1998 införs också i kommunerna det nya systemet för skyddade utrymmen och ett utvecklat datorstöd. Utgående från revideringen av mål- och riskanalyserna kommer därför ett samlat åtgärdsprogram att genomföras så tidigt som möjligt under 1998 så att 1996 års försvarsbeslut kan få fullt genomslag. Först efter att detta är genomfört kan effekterna av den snävare avgränsningen av skyddsrumrådena avläsas.

Andningsskydd

Mål

Hela civilbefolkningen skall med kort varsel, senast inom 48 timmar efter beslut, kunna förses med andningsskydd. Vid vitala funktioner inom riskområden för strategiskt överfall bör andningsskydd kunna delas ut på kortare tid.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Ett regeringsuppdrag angående författningsreglering av kommunernas ansvar i fråga om utdelning av andningsskydd har redovisats. Förslagen innebär att kommunerna ges ansvar för att förvara, planlägga för och genomföra utdelning av andningsskydd till allmänheten samt att Räddningsverket ges föreskriftsrätt i dessa avseenden.

Kostnad

Verksamheten har inte medfört några kostnader.

Bedömning

Anskaffningsprogrammet för andningsskydd slutfördes i augusti 1994. Nuvarande totala tillgångar bedöms täcka behoven. Den på senare tid minskade nativiteten gör

att tidigare års brister på barnskydd kommer att försvinna.

Nuvarande koncentrerade lagerhållning av andningsskydd, i kombination med oklar ansvarsfördelning samt gammal och bristande planläggning för utdelning, gör att utdelningstiden bedöms bli längre än 48 timmar i flertalet kommuner, såvida inte förberedelser hunnit vidtas före beslut.

Kommunernas ansvar för utdelning av andningsskydden är ännu oreglerat i lagstiftningen. Regleringen av ansvar bör ske innan ytterligare åtgärder vidtas inom området.

Målsättningarna för området andningsskydd till allmänheten bör prövas mot bakgrund av förändrade säkerhetspolitiska förutsättningar, möjliga åtgärder under en anpassningsperiod och framtida ekonomiska ramar för det civila försvaret. Ställningstaganden till eventuell omsättningsanskaffning av skydd och batterier måste ske senast i det försvarsbeslut som förväntas i början av 2000-talet.

Planering

Mål

Erforderligt underlag skall finnas på regional och kommunal nivå för hanteringen av befolkningsskyddsåtgärder under höjd beredskap och för produktionen av fysiskt skydd i fred.

Handlingsberedskap skall därvid finnas för att kunna genomföra utrymning och inkvartering över hela landet. I utpekade, riskutsatta områden skall särskild planläggning och handlingsberedskap finnas för snabba, omfattande utrymningar. Mörkläggning skall kunna genomföras efter en längre tids förberedelser.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Utvecklingen av datorstöd för kommunernas beredskapsplanering av befolkningsskyddet i krig har fortsatt genom bland annat test i Malmö stad. Införande i flertalet kommuner planeras ske under sommaren 1998.

Kostnad

Kostnaden för verksamheten är 0,6 miljoner kronor.

Bedömning

Kommunernas planläggning av befolkningsskyddet har stora brister. Revideringar har avvaktat ny mål- och riskanalys och ställningstagande till frågor om bland annat anpassningsåtgärder.

Det datorstöd som införs under 1998 bedöms förenkla och underlätta den kommunala planeringen.

Sammanställning av kostnad och intäkt för verksamhetsgrenen (miljoner kronor)

Område	Kostnad	Intäkt
Skyddsrum och skyddade utrymnen	264,1	
Andningsskydd	0	
Planering	0,6	
Verksgemensam administration	2,7	
Summa för grenen	267,4	

Internationell verksamhet

Beredskap för hjälpinsatser

Mål

Statens räddningsverk skall upprätthålla beredskap för katastrof- och räddningsinsatser samt ha kapacitet för att på regeringens uppdrag kunna medverka med sina resurser i återuppbyggnadsinsatser i katastrofdrabbade länder.

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall ta över den verksamhet som bedrivs av Försvarsmaktens särskilda enhet för humanitära insatser (Swedrelief).

[UR REGLERINGSBREV]

Statens räddningsverk skall förbereda s k insatspaket (Service Packages) i samverkan med Sida och berörda FN-organisationer.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

För att säkerställa en god beredskap för internationella hjälpinsatser har fortsatt utveckling av personell och materiell beredskap genomförts under året. Med nuvarande beredskap finns möjlighet att genomföra en samtidig insats med en räddningsstyrka, *Rescue Team*, och tre stödstyrkor, *Support Team*.

Beredskapen för räddningsinsatser vid stora naturolyckor har kompletterats med beredskap för insatser i Sveriges närområde vid i första hand kemikalieolyckor. Dessa snabbinsatsstyrkor, *Rapid Response Team*, har etablerats i samarbete med räddningskårerna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt med Karlskrona räddningskår beträffande en insatsstyrka för oljeskadebekämpning. Förutsättningarna för att utveckla kapacitet och beredskap inom minröjningsområdet har också utretts.

Sex olika insatspaket, *Service Packages*, har förberetts för UNHCR räkning, tre för WFP och ett paket för DHA.

Paketerna innefattar bland annat utrustning för att säkra vattenförsörjning, transporter och kommunikationer samt uppbyggnad av fältkontor för de olika organisationernas arbete i ett katastrofområde.

Ett utbildnings- och övningssystem för styrkorna har utarbetats. Inom ramen för

detta genomfördes i augusti en fem dygn lång övning i anslutning till verkets förråd i Göteborgstrakten. Vid denna övning deltog 30 personer ur personalberedskapen för internationella insatser.

I nära samarbete med Försvarsmakten har verket tagit över den verksamhet som tidigare bedrevs av Försvarsmaktens särskilda enhet för humanitära insatser, Swedrelief.

Ett samverkanskontor har inrättats i anslutning till i Försvarsmaktens internationella kommando i Almnäs.

Mellan Räddningsverket och WFP har ett *Memorandum of Understanding* undertecknats. Detta reglerar den procedur som ska följas då WFP beställer verkets resurser.

Antal påbörjade internationella insatser 1992-1997

År	Antal insatser	Kostnad i miljoner kronor	Antal personer
1992	4	47,8	145
1993	3	136,9	216
1994	5	74,3	182
1995	6	33,8	40
1996	12	71,5	36
1997	14	162,5	55

Sedan 1988 har vi genomfört totalt 49 insatser

Det trepartssamarbete mellan DFID i England, DEMA i Danmark och Räddningsverket som påbörjades 1996 har fortsatt under året.

Syftet med samarbetet är att genom samordning av de tre ländernas materiella och personella resurser samt gemensamma övningar skapa större effektivitet i hjälpinsatserna.

Tre gemensamma internationella insatser har genomförts med *Support Team* för att stödja berörda FN-organs koordinering. Dessutom har en gemensam 10-dagarsövning genomförts i England. Vid denna övning deltog även FN-organen DHA och UNICEF.

Verket har dessutom, i samverkan med andra myndigheter, beredskap för att vid behov ställa experter till förfogande för olika internationella organ. Efter beställning från olika FN-organ, har verket genomfört fyra internationella expertinsatser under året.

Dessa har genomförts i samband med översvämningar i Rumänien, dammskador i Armenien och Georgien, flodföroreningar i Chile samt vid skogs- och markbränder i Indonesien.

Kostnad och intäkt

Kostnaden är 12,7 miljoner kronor. Intäkten är 2,6 miljoner kronor, vilket avser försäld materiel.

Bedömning

Med nuvarande beredskapsnivå kan vi genomföra samtidig insats med en räddningsstyrka och tre stödstyrkor. För att svara upp mot en ökad efterfrågan på våra tjänster avser vi att under 1998 utöka denna beredskap till att omfatta ytterligare fem stödstyrkor.

I 1997 års regleringsbrev har vi ålagts att före mars 1998 redovisa omfattningen av upprätthållen beredskap för katastrof- och räddningsinsatser samt genomförda internationella insatser.

I denna redovisning kommer vi att utveckla verkets inriktning för framtida beredskap för internationella hjälpinsatser.

Vi bedömer att verket ska fortsätta utveckla kompetens inom de områden där vi etablerat ett gott samarbete med internationella organ och inom områden där vi sedan tidigare har erfarenhet av internationella insatser.

Beträffande genomförda expertinsatser har positiv återkoppling från nyttjande FN-organ och även från drabbade länder erhållits. Detta såväl vad gäller nivån på experter som den snabbhet och effektivitet med vilken insatserna genomförts.

Hjälpinsatser för katastrof- och flyktinghjälp

Mål

Räddningsverket ska upprätthålla beredskap för effektiva katastrof- och räddningsinsatser utomlands samt för att kunna medverka i det inledande återuppbyggnadsarbetet.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Verket har genomfört nio katastrof- och återuppbyggnadsinsatser.

I samband med flyktingkatastrofen i Stora Sjöområdet i Afrika har verket genomfört personal- och materielinsatser för FN-organen WFP, UNHCR och DHA inom bland annat radiokommunikationsområdet.

I samband med häftiga översvämningar i Polen sommaren 1997 levererade verket en mängd utrustning för vattenpumpning samt utbildade den polska personalen i handhavande av utrustningen. Denna insats har följts av en återuppbyggnadsinsats med anskaffning och montering av evakueringsbostäder till hemlösa. 194 lägenheter har byggts i två drabbade län. Vid årsskiftet 1997/98 hade 112 lägenheter överlämnats till de polska myndigheterna.

I Bosnien har verket haft ett flertal omfattande återuppbyggnadsuppdrag finansierade genom UNHCR, EU-kommissionen, ECHO och Sida. Uppdraget från Sida har omfattat återuppbyggnad av drygt 260 bostadshus, fem skolor samt jordbruks- och småföretagarprojekt i krigsskadade byar i Tuzla- och Zenica-områdena.

För UNHCR har uppdraget omfattat projektledning med mera för reparation av 1 800 bostadshus i kommuner i östra och västra Bosnien. Uppdraget för EU-kommissionen har omfattat reparationer av bostadshus i Gorazde samt för ECHO skolor, ålderdomshem, verkstadslokaler med mera i Gorazde- och Banja Luka-områdena.

I Angola har verket, med de resurser som övertagits från Swedrelief, genomfört brobyggnationer och vägreparationer i provinsen Malanje. Denna insats har finansierats av Sida.

I mitten av november genomförde verket en insats i Somalia, som drabbats av kraftiga översvämningar. Insatsen i Somalia genomfördes i samarbete med Kustbevakningen.

Kostnad och intäkt

Hjälpinsatser för katastrof- och flyktinghjälp finansieras av respektive uppdragsgivare. Kostnaden är 189 miljoner kronor.

Intäkterna fördelas på följande uppdragsgivare (miljoner kronor):

EU	16,0
FN	82,1
Sida	76,6
Totalt	181,6.

Bedömning

Den under året genomförda återuppbyggnadsinsatsen i Bosnien är verkets största inom det internationella hjälpverksamheten sedan starten 1988.

De katastrofinsatser som genomförts under året har varit av mindre omfattning. Kontinuerligt har det dock ständigt pågått 4-5 insatser.

Vid en jämförelse med våra systerorganisationer i andra länder har efterfrågan på våra internationella insatser varit förhållandevis hög.

Uppdragsgivarna har på flera sätt visat sin uppskattning över vår snabbhet och effektivitet i genomförandet av katastrofinsatserna.

Stöd till uppbyggnad av räddningstjänsten i Östeuropa

Mål

Statens räddningsverk skall inom sitt verksamhetsområde medverka i programmet för säkerhetsfrämjande åtgärder i Central- och Östeuropa samt i motsvarande program inom miljöområdet.

[UR REGLERINGSBREV]

Utförda prestationer

I och med utgången av 1997 avslutades i huvudsak det fyraåriga stöd till de baltiska staternas räddningstjänster som genomförts inom ramen för programmet för säkerhetsfrämjande åtgärder i Östeuropa.

Under året har basutrustning för brandsläckning levererats till Estland och Litauen. Personal från samtliga brandkårer i Lettland har utbildats i vård, underhåll och handhavande av tidigare levererad basutrustning.

Utbildning i vattenlivräddning och räddningstjänst vid trafikolyckor har genomförts i Lettland och Litauen.

I Litauen kompletterades insatsen med utbildning i kemikalieolyckor. I anslutning till utbildningen har specialutrustning levererats.

Räddningsledarutbildning av blivande brandingenjörer från Estland har genomförts.

Stöd har lämnats till ett särskilt

kvalitets- och säkerhetsprogram inom den lettiska räddningstjänsten.

En förstudie har genomförts i Litauen för stöd till oljeskadebekämpning i hamnstaden Klaipeda samt till räddningstjänsten i kärnkraftverket i Ignalina.

Det svenska utbildningsmaterialet om brandskydd för skolbarn har översatts och bearbetats i samtliga tre länder.

Inom farligt godsområdet har fortsatt stöd lämnats till Lettland. Verket har bland annat medverkat vid utformningen av utbildningen för förare respektive personal inom olika kontrollorgan.

Gemensamma projektplaner för fortsatt arbete har utarbetats inom olika områden. Regeringen beslutade i oktober om genomförandet av stöd till fortsatt utveckling av säkerheten av farligt godstransporter i Lettland, samt till det litauiska oljeskyddet och brandskyddet vid Ignalina kärnkraftverk.

I juni undertecknades ett avtal mellan Ryssland och Sverige på området förebyggande åtgärder mot, beredskap för samt insatser vid olyckshändelser. Enligt avtalet svarar EMERCOM i Ryssland och verket för att praktiskt utveckla samarbetet länderna emellan.

Inom ramen för avtalet har ett APELL-seminarium genomförts i Petrosavodsk, Karelen.

Ett internationellt seminarium, *Safe and Clean Industrial Development in cold climate and ice conditions* genomfördes i Sverige i augusti. Seminariet, som genomfördes inom ramen för det arktiska samarbetet, samlade omkring 120 deltagare, varav 60 representanter från ryska räddningstjänster, industrier och forskningsinstitut.

Kostnad och intäkt

Kostnaden för stödinsatserna i Baltikum är 3,9 miljoner kronor och finansieras av Utrikesdepartementet.

Kostnaden för åtgärderna inom ramen för avtalet med Ryssland är 2,6 miljoner kronor och finansieras via Nordiska ministerrådet, EU, Sida med flera.

Bedömning

Det fyraåriga programmet för Estland avslutades i huvudsak under 1996 medan programmen för Lettland och Litauen avslutades i huvudsak under 1997. Uppföljning av samarbetet har skett kontinuerligt och

sammanfattande rapporter har utarbetats. Vår bedömning är att de svenska insatserna har bidragit till att höja förmågan hos den lokala räddningstjänsten i de tre länderna. Samtliga tre stater har under perioden utvecklat sina utbildningssystem och räddningsskolor finns numera både i Estland och Lettland.

Vi bedömer att det kommer att behövas fortsatta stödinsatser i Baltikum. Bland annat när det gäller kvalificerad utbildning av räddningsledare. Vi kommer också att utveckla det operativa räddningstjänst-samarbetet inom forsknings- och utvecklingsområdet.

Under året har samarbetet med den ryska räddningstjänsten ökat betydligt och en omfattande plan för gemensamma aktiviteter under 1998 har tagits fram i samarbete med EMERCOM.

Övriga internationella insatser

Mål

Utbildning i ledning av internationella räddningsinsatser och humanitära insatser skall genomföras under året vid Räddningsskolorna inom ramen för engagemanget i PFF.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Inom PFF-verksamheten har verket deltagit med expert vid jordbävningsoövning på Island. En kurs i internationella humanitära insatser, en kurs i internationella räddningsinsatser samt en repetitionskurs för elever som tidigare genomgått dessa kurser har också genomförts. Vidare har verket deltagit i rad andra möten och övningar med experter och observatörer.

Kostnad och intäkt

Kostnaden för PFF-verksamheten är 1,8 miljoner kronor. Intäkten är 1,7 miljoner kronor. Verksamheten har finansierats av Utrikesdepartementet.

Bedömning

Våra PFF-kurser har rönt uppskattning från deltagande elever och deras hemländer liksom hos de FN-organ som regelmässigt deltar vid kursernas genomförande.

Liknande kurser i andra länder, till exempel Österrike, har utvecklats enligt samma modell som de svenska kurserna.

Elevtillströmningen till våra kurser är god. Exempelvis hade 28 elever från 16 olika länder anmält sig till den senaste kursen. 20 platser finns vid varje kurs. Inom våra verksamhetsområden har antalet PFF-aktiviteter i berörda länder ökat snabbt. Detta har lett till ökad efterfrågan på vår medverkan med experter och observatörer vid seminarier och övningar.

Resultatområdet internationella hjälpinsatser

Resultatområdet internationella hjälpinsatser omfattar katastrof- och flyktninghjälp, stöd till Östeuropa och övriga internationella insatser (miljoner kronor).

Intäkt	188,4
Kostnad	194,5
Resultat	-6,1
Akkumulerat resultat	-6,0

Av årets förlust på 6,1 miljoner kronor hänförs 5,7 miljoner kronor till en nedskrivning av en fordran på Sida. Diskussioner pågår med Sida och vår bedömning är att beloppet kommer att erhållas under 1998. Ovan nämnda fordran har dock, i enlighet med försiktighetsprincipen, värderats som osäker.

Tjänsteexport

Mål

Att på affärsmässiga grunder erbjuda utländska organisationer tjänster inom räddningstjänstområdet.

[VERKSAMHETSMÅL]

Utförda prestationer

Verket har genomfört utbildning för organisationer i Thailand, Storbritannien, Singapore, Danmark och på Island. Utbildningen har avsett områden som brandförlopp, övertändning, ledning samt kemikalieskadebekämpning.

Konsultativ verksamhet har bedrivits i Thailand, Singapore, Rumänien och Ecuador.

Sedan 1992 har verket arbetat med att bygga upp en organisation för hantering av farligt gods i Bangkok hamn. Inom ramen för arbetet har bland annat följande insatser gjorts:

- utarbetande av rutiner och regelverk för hantering och förvaring av farligt gods i samband med lossning, lastning, transport och lagring
- uppbyggnad och utveckling av en för hela hamnen gemensam organisation för farligt gods-frågor samt en kvalificerad hamnbrandkår
- införande av gemensamt övnings- och utbildningssystem för alla nivåer inom hamnens ledning såväl som för räddningspersonalen

Förutom det under året avslutade projektet i Bangkok hamn har verket också genomfört uppdrag för premiärministerns kansli, guvernören i Bangkok, Bangkok polis/räddningstjänst, staden Chiang Mai samt för Singapores civilförsvaret. I samtliga fall har uppdragen handlat om att på olika sätt och på olika nivåer bygga upp, organisera och utbilda lokalt och centralt ansvariga samt operativa resurser inom områden som riskhantering, räddningstjänst och civilt försvar.

I Ecuador har en riskanalys genomförts för Quito kommun.

En under 1996 påbörjad förstudie av en omstrukturering av den rumänska freds- och krigsräddningstjänsten har avslutats.

Kostnad och intäkt

Intäkt	9,0
Kostnad	7,8
Resultat	+1,2
Akkumulerat resultat	+0,4

Bedömning

De insatser vi genomfört i Sydostasien har genomgående varit framgångsrika bland annat i den meningen att de genererat vidare utveckling inom även andra delar av samhället. Ett tydligt exempel på detta är projektet i Bangkok hamn.

När vi 1992 påbörjade arbetet fanns inga rutiner för hantering av farligt gods i hamnen, ingen hamnbrandkår och mycket låg medvetenhet om vikten av att förebygga olyckor. Olycksfrekvensen var hög, statistiken är inte helt tillförlitlig men 19 svårare olyckor är dokumenterade.

Nu är bilden en helt annan. Under året inträffade två mindre olyckor, en trafik-

olycka och en brand, med obetydliga skador som följd.

Vårt arbete har också resulterat i en bred samverkan inom hela säkerhetsområdet mellan hamnen och andra thailändska myndigheter och hamnar.

Motsvarande jämförelser kan också göras inom andra sektorer där vi agerat.

Som exempel kan nämnas att Bangkok polis/räddningstjänst numera är kompetent att leda även utomordentligt komplicerade räddningsinsatser. Vi har i samverkan byggt upp ett utbildningssystem som är en förebild för landets olika räddningstjänstorganisationer.

Vår kompetens är efterfrågad. Det finns en stabil marknad för våra tjänster i Sydostasien. På grund av den svåra ekonomiska situationen räknar vi dock med en nedgång under 1998.

Från övriga delar av världen är efterfrågan varierande. Marknadsföringsåtgärder tillsammans med det genomförda uppdraget i Quito har lett till ökat intresse från den sydamerikanska kontinenten.

I Rumänien bedömer vi att det för närvarande inte är aktuellt med ytterligare insatser från vår sida.

Med hänsyn till inneliggande beställningar och förväntade kontrakt under 1998 bedömer vi att tjänsteexporten kommer att visa ett fortsatt gott resultat även kommande år.

Förkortningar

APELL	Awareness and Preparedness for Emergencies at Local Level
DHA	Department of Humanitarian Affairs (From 1998 OCHA, Office for Coordination of Humanitarian Affairs)
DFID	Department For International Development
DEMA	Danish Emergency Management Agency
ECHO	European Community Humanitarian Office
EMERCOM	Ministry of Russian Federation for Civil Defence, Emergencies and Elimination of Consequences of Natural Disasters
PFF	Partnerskap för Fred
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Childrens Fund
WFP	World Food Program

**Sammanställning av kostnad och intäkt för verksamhetsgrenen
(miljoner kronor)**

Område	Kostnad	Intäkt
Räddningsverkets beredskap för internationella hjälpinsatser	12,7	2,6
Internationella hjälpinsatser för katastrof- och flyktinghjälp	189,0	181,6
Stöd till uppbyggnad av räddningstjänsten i Östeuropa	6,5	5,0
Övriga internationella insatser	1,8	1,7
Tjänsteexport	7,8	9,0
Verksgemensam administration	5,9	
Summa för grenen	223,7	200,9

Särskild återrapportering

Utvecklingsverksamhet

Statens räddningsverk skall ge en samlad redovisning av myndighetens forsknings- och utvecklingsverksamhet.

[UR REGLERINGSBREV]

Kostnaden för utvecklingsverksamheten är 109 miljoner kronor.

Forskning och utveckling

Verksamheten genomförs främst via externa forskningsuppdrag, utveckling av nya tekniker och metoder samt produktutveckling.

Uppdragen utförs av företag, myndigheter, universitet och högskolor, kommunal räddningstjänst och internt i verket.

Totalt har 168 projekt pågått. 41 projekt har slutförts.

Externa forsknings- och utvecklingsuppdrag har bedrivits för 65 miljoner kronor och intern utvecklingsverksamhet 44 miljoner kronor.

För 16 projekt har samfinansiering skett med bland annat andra myndigheter, EU samt forsknings- och utvecklingsinstitut. Verket bidrar även med 1,3 miljoner kronor årligen till Brandforsk för finansiering av forskningsprojekt inom brandområdet.

Verket har bedrivit utveckling av metoder, tekniker, arbetssätt, hjälpmedel, organisation med mera för den kommunala räddningstjänsten.

Totalt 73 projekt har bedrivits inom områdena brand i byggnad, räddning, skogsbrand, taktik och ledning, förebyggande brandskydd, säkerhet för brandpersonal, släckmedel och släckmedelsystem, räddningstjänstens fordon samt underlag för styrning och beslut.

För verksamheten med särskilda risker har utveckling av metoder, tekniker, arbetssätt och hjälpmedel bedrivits. Verksamheten har omfattat 18 projekt om riskhantering i samhället, både gällande frekventa olyckor med mindre konsekvenser och olyckor med liten frekvens där konsekvenserna skulle kunna bli stora, sex projekt om att förhindra olyckors effekter på miljön samt fyra projekt som syftar till att utveckla informations- och beslutsstöd för förebyggande arbete och vid insatser.

Arbetet med att utveckla den enskilda människans förmåga hör till verkets prioriterade verksamhetsområden. Totalt sex projekt har bedrivits inriktade främst på

informationsspridning till barn och ungdom, samt kunskapsuppbyggnad inom områdena barn och bränder och brandskydd för handikappade och äldre människor.

Inom ramen för verkets arbete med befolkningskydd i krig har utvecklingsarbete bedrivits inom området dynamiska belastningar på byggnader.

Inom den internationella verksamheten har sex projekt bedrivits för utveckling av insatspaket och utbildnings-/övningsverksamhet, översyn av den svenska internationella räddningsstyrkan, samarbete med länder i Östersjöområdet och arbete med uppbyggnad av Totalförsvarets Ammunitions- och minröjningscentrum.

Verket har gjort en ny indelning i forsknings- och utvecklingsprogram som på ett tydligare sätt beskriver de utvecklingsbehov som identifierats på kort och lång sikt. Programmen omfattar kunskapsbehov som krävs för att förebygga olyckor, begränsa skador då olyckor inträffar och sanera efter olyckor inom verkets verksamhetsområden. Programmen är brand, naturolyckor, olyckor med farliga ämnen, andra olyckor samt övergripande kunskap. I verkets forsknings- och utvecklingsplan för 1998 framgår dessa utvecklingsbehov samt anges de projekt som planeras.

För att en mer långsiktig teoribildning inom verkets kärnområden, riskhantering och räddningstjänstens taktik och ledning, har verket utrett och tagit beslut om att medverka till inrättande av två professurer. Tjänsterna beräknas tillsättas under 1998 och 1999.

IT-utveckling

Den interna utvecklingsverksamheten har i huvudsak varit koncentrerad till olika IT-projekt.

En IT-strategi med tillhörande organisation och prioriterade projekt har utarbetats och fastställts.

En kartläggning och värdering av alternativa ekonomisystem har gjorts. Beslut har fattats om att i slutet av 1998 införa ett nytt ekonomisystem.

Ett nytt övergripande IT-stöd för den personaladministrativa verksamheten har tagits i bruk.

Effektivisering av dokumenthanteringen har förberetts genom att ett nytt ärendehanteringssystem har prövats under året. Beslut tas under 1998.

IT-stöd för anskaffning, leverans, lagerhållning och hantering samt ekonomisk redovisning av räddningstjänstmateriel för höjd beredskap och andningsskydd har utvecklats och tagits i drift.

För tillsynsverksamhetens hantering av kommunala räddningstjänstplaner har ett IT-stöd utvecklats. Systemet administrerar bland annat uppgifter på kommunnivå om räddningsstyrkor i fred och under höjd beredskap samt kompetenskrav för räddningschefer och befäl.

Ett nytt datorstöd för lägesuppföljning vid räddningsinsatser, LUPP, har utvecklats.

System för registerhållning av samtliga skyddsrum och planlagda skyddade utrymmen i landet som är avsedda för civilbefolkningen har utvecklats.

Personalutveckling

Kompetensutvecklingen på den verksamhetsövergripande nivån har i huvudsak varit koncentrerad till språkutbildning samt utbildningar för att stödja förmågan till styrning och ledning av projekt. Yrkesfortbildning inom olika områden, utbytestjänstgöring, forskarstudier och kvalificerade utbildningar i ledarskap är exempel från den individuella nivån. Ett utbildningsbidrag har införts för att stimulera till genomförande av högskolestudier på fritiden. Ett begränsat försök med syftet att klarlägga effekterna av distansarbete på hel- eller deltid har påbörjats.

Besparingskrav

Regeringen har i propositionen Totalförsvaret i förnyelse – etapp 2 (prop 1996/97:4, s. 231) angivit att, det är ”viktigt att allmänhet och anställda får förtroende för att behovet av ekonomisk återhållsamhet präglar verksamheten inom samtliga områden och på alla nivåer och att detta omfattar även kostnader som i det enskilda fallet är mera begränsande som ändå har betydelse ur förtroendesynpunkt. Regeringen förutsätter att myndigheterna med dessa perspektiv bedriver sitt fortsatta arbete och att de för alla anställda på alla nivåer kraftfullt framhåller sparsamhet. Statens räddningsverk skall redovisa vilka särskilda åtgärder myndigheten har vidtagit i detta syfte.

[UR REGLERINGSBREV]

Verksledningen har vid informationer för verkets personal och vid chefsseminarier betonat vikten av att åstadkomma ett bra resultat samt genomföra verksamheten effektivt och med ekonomisk sparsamhet.

Interna ekonomiregler har utarbetats för hanteringen av betalningar med betalkort, attest och beslutsordning för godkännande av egna kostnader samt regler för representation.

Upphandling i konkurrens av lokalvård med mera för verksamheten i Karlstad har medfört kostnadsminskningar.

Utökningen av personalstyrkan vid den centrala förvaltningen i Karlstad har skett utan att ytterligare kontorsytor behövts hyras.

Nya modeller för redovisning och budgetering har skapats för skolornas verksamhet vilket har medfört ökad kunskap och bättre kostnadsmedvetenhet bland personalen.

Inom utbildningsverksamheten har en ekonomiutbildning genomförts för all personal i ledande befattningar. Avsikten har varit att skapa ökad förståelse för och insikt om kostnadseffektivitet och verkets ekonomi och resultatstyrning.

Stora ansträngningar har gjorts för att bedriva utbildningsverksamheten så kostnadseffektivt och rationellt som möjligt utan att inskränka på kvaliteten.

Den genomsnittliga kostnaden per utbildad elev är till exempel mer än tio procent lägre än 1996.

Som en del i arbetet med att utveckla och införa ett miljöledningssystem har en miljöutredning genomförts. I utredningen har bland annat anskaffning och administration samt tjänsteresor identifierats som miljöpåverkande verksamheter.

Ett allmänt ökande intresse för miljöfrågor i samhället tillsammans med det verksamhetens arbetet med miljöutredning och ledningssystemet har redan lett till aktiviteter i syfte att minska miljöbelastningen och spara kostnader. Som exempel kan nämnas återhållsamhet vid kopiering och ökat nyttjande av elektronisk dokumenthantering internt och externt. Andra goda exempel är ökad användning av miljövänliga rengöringsmetoder, minskad användning av portionsförpackningar vid verkets skolor och ökat miljö- och kostnadsmedvetande vid tjänsteresor.

På sikt bedömer vi att vårt arbete med

att införa ett miljöledningssystem kommer att leda till ytterligare ekonomiska besparingar och minskad belastning på miljön.

I avvaktan på resultatet från pågående utredningar har verket iakttagit återhållsamhet med medel och begränsat tillsvidareanställning av ytterligare personal. Detta för att skapa handlingsutrymme inför kommande behov och ge möjlighet att förstärka organisationen med ny kompetens. Detta har medfört att viss angelägen produktion skjutits på framtiden vilket medverkat till ett anslagssparande på förvaltningsanslaget.

Civilpliktsrådet

Civilpliktsrådets verksamhet och finansiering redovisas särskilt.

[UR REGLERINGSBREV]

Verket har lämnat civilpliktsrådet administrativt verksamhetsstöd och förvaltat medel för rådets verksamhet. Tolv möten har genomförts med rådets medlemmar för att stämna av verksamheten.

Två sammanträden har genomförts med *Samrådskommittén för medinflytande*. Samtliga utbildningsanordnare för de civilpliktiga har deltagit vid dessa möten.

Civilpliktsrådet har genomfört 35 informationsbesök hos utbildningsanordnare och lämnat information om medinflytande och organiserat val av förtroendevalda. Vidare har 33 lokala träffar genomförts med förtroendemän och företrädare för utbildningsanordnaren.

Rådet har vidare varit remissinstans för frågor som rör civilpliktiga samt deltagit i olika samarbetsprojekt till exempel civilpliktsberedningen och nätverket för civilplikt.

I samarbete med värnpliktsrådet har förmånskortet för totalförsvarspliktiga producerats och distribuerats.

Kostnaden för verksamheten är 1 430 000 kronor.

Med utgångspunkt i vårt ansvar för civilpliktsrådets verksamhet bedömer vi att verksamheten fungerat väl.

Personal

Mäta - värdera - beskriva

Räddningsverket är en kunskapsintensiv organisation. Väsentliga delar av verksamheten är koncentrerad till att skapa och förmedla ny kunskap, som sedan omsätts i konkreta handlingar. I den processen är personalen en resurs av avgörande betydelse.

Det är svårt att mäta, beskriva och värdera personalen i kvalitativa termer. Nyckeltal med volymuppgifter och procentuella fördelningar är det medel som för närvarande står till verkets förfogande.

Generella nyckeltal enligt regleringsbrevets krav

Antalet årsarbetare

751, varav män 478 och kvinnor 273.

Här redovisas personal som är tillsvidareanställd och personal som har en tidsbegränsad anställning som varar mer än 3 månader.

Personalkostnader

305,8 miljoner kronor, varav män 214,3 miljoner kronor och kvinnor 91,5 miljoner kronor.

Redovisningen visar alla kostnader som är direkt hänförliga till den anställda personalen.

Personalkostnadsutveckling

Totalt: +16 procent

Män: +16,6 procent

Kvinnor: +15,1procent

Här redovisas personalkostnaderna som jämförelsetal i procent för år 1996 och 1997.

Lönerelationer mellan män och kvinnor

Kvoten är 1,2.

Här redovisas personal, omräknat till årsarbetskraft, som är tillsvidareanställda och personal som har en tidsbegränsad anställning som varar mer än 3 månader. Redovisningen visar kvoten mellan den samlade genomsnittliga skattepliktiga inkomsten som verket redovisar för våra män och kvinnor.

Extern personalomsättning

Slutat: 36

Nyanställda: 28

Nettoförändring: - 8

Summa slutat genom summa anställda: 1.28

Av de 36 personer som slutat under år 1997 är 12 pensionsavgångar.

Konsultkostnadsstruktur:

1: 0,43

2: 0,40

Här redovisas kostnader för externa konsulter och inhyrd personal i relation till; 1: verkets totala lönekostnader; 2: verkets totala personalkostnader.

Kompetensutveckling

Totalkostnad: 9 miljoner kronor

Genomsnittlig kostnad per tillsvidareanställd: 12 330 kronor.

Kompetensförsörjning

Rekrytering

Inriktningen har oförändrat varit att nyanställningarna ska bidra till en höjning av verkets kapacitet som kunskapsorganisation, förnyring av organisationen och ökad jämställdhet genom en jämnare fördelning mellan män och kvinnor.

Rekryteringsbehovet har styrts av ett flertal faktorer såsom personalavgångar, utvidgning av skolornas utbildningsuppdrag och behovet av breddad kompetens. Totalt externrekryterades 28 nya medarbetare till fasta anställningar, varav tolv eller 43 procent för placering i Karlstad och 16 eller 57 procent för placering vid verkets fyra skolor.

Den internationella verksamheten har krävt nya kontraktsanställningar av externt rekryterad personal för tjänstgöring inom hjälpverksamhet, bistånd och tjänsteexport.

Sammantaget har den internationella verksamheten omfattat ett 60-tal tidsbegränsade anställningar av varierande längd.

Kompetensutveckling

För att skapa bättre utrymme för kompetensutveckling har en samordning av verksamhetsplaneringen och planeringen för kompetensutveckling inletts.

De verksgemensamma aktiviteterna har haft sin tyngdpunkt i språkträning. En annan huvudinriktning har varit utbildningar som ska stödja förmågan till styrning och ledning av projekt. De åtgärder som planerats och genomförts efter dialog mellan chef och medarbetare är ytterligt varierande till form, innehåll och omfattning. På gruppnivå dominerar utbytestjänstgöring och yrkesfortbildningar inom bland annat teknik och pedagogik medan individnivån inbegriper exempel som forskarstudier och kvalificerade utbildningar i ledarskap.

Viljan till egen utveckling har stimulerats genom att ett utbildningsbidrag införts för genomförande av högskolestudier på fritiden. Kravet är att studierna ska anknyta till medarbetarens nuvarande eller planerade arbetsuppgifter.

Ett begränsat försök med syftet att klargöra effekterna av distansarbete på hel- eller deltid har påbörjats. I samband med detta har också formerna för distansarbete i verket reglerats i ett särskilt program.

Ekonomisk sammanställning

Belopp i tusentals kronor

	1997	1995/96	1994/95	1993/94
Låneram för investeringar				
beviljad låneram	111 200	63 000	45 000	-
utnyttjad låneram	76 876	54 111	13 658	-
Kontokredit på räntekonto				
beviljad kontokredit	78 166	63 834	71 660	-
maximalt utnyttjad kontokredit	6 906	0	16 421	-
Räntor				
räntekostnader	-3 642	- 4 358	-1 615	-236
ränteintäkter	3 104	9 417	8 383	29
Avgiftsintäkter				
beräknade enligt regleringsbrev	159 000	110 000	130 000	140 000
faktiskt redovisade	261 761	196 975	210 859	255 186
Anslagskredit för ramanslag				
beviljad anslagskredit	33 725	33 562	35 830	34 155
utnyttjad anslagskredit	0	0	0	0
Anslagssparande för ramanslag				
intecknade åtaganden	121 852	37 725	39 812	32 670
	109 790	125 381	153 582	147 837
Medelantalet anställda	784	792	790	814
Årsarbetskrafter 1)	751	749	754	784
Driftskostnad per 2)				
årsarbetskraft	1 133	1 069	1 044	912
Årets kapitalförändring	19 752	99 657	78 484	167 425
Balanserad kapitalförändring	398 853	299 729	183 453	-

- 1) För beräkning av årsarbetskrafter och medelantalet anställda har värden för 1997 och 95/96 framräknats i enlighet med gällande föreskrifter. För övriga jämförelseår har för respektive räkenskapsår räknats fram ett medelvärde, som baseras på antalet anställda samt årsarbetskrafter vid en viss tidpunkt.
- 2) Vid beräkning av driftskostnader per årsarbetskraft för 95/96 avser driftskostnaden perioden 96-01-01—96-12-31. Redovisat relationstal är annars inte relevant i förhållande till jämförelseåren.

Resultaträkning

Belopp i tusentals kronor

	1997	1996
Verksamhetens intäkter		
Intäkter av anslag	691 946	650 878
Intäkter av avgifter och andra ersättningar (Not 1)	261 761	156 653
Intäkter av bidrag	8 254	30 011
Summa verksamhetens intäkter	961 961	837 542
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal	-289 118	-274 335
Kostnader för lokaler	-65 966	-68 690
Övriga driftskostnader	-495 811	-355 668
Avskrivningar och nedskrivningar (Not 2)	-94 159	-28 466
Summa verksamhetens kostnader	-945 054	-727 159
Verksamhetsutfall	16 907	110 383
Finansiella intäkter och kostnader (Not 3)		
Ränteintäkter	3 104	7 117
Räntekostnader	-3 642	-3 124
Summa finansiella intäkter och kostnader	-538	3 993
Uppbördsverksamhet		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar som inte disponeras av myndigheten	3 557	7 990
Transfereringar och ersättningar		
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	469 766	465 552
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	6 905	7 835
Lämnade bidrag	-476 845	-473 387
Summa transfereringar och ersättningar	-174	0
Årets kapitalförändring	19 752	122 366

Balansräkning

Belopp i tusentals kronor

	97-12-31	96-12-31
TILLGÅNGAR		
Omsättningstillgångar		
Kassa, postgiro och bank	6 688	7 453
Tillgodohavande hos RGK	106 258	69 830
Fordringar hos andra myndigheter (Not 5)	35 688	44 702
Kundfordringar	10 725	12 859
Övriga fordringar	459	653
Varulagar och förråd (Not 6)	46 777	43 648
Summa omsättningstillgångar	206 595	179 145
Periodavgränsningsposter (Not 7)	63 118	43 740
Avräkning med statsverket (Not 8)	-38 105	-14 788
Anläggningstillgångar		
<i>Materiella tillgångar</i>		
Beredskapstillgångar (Not 9)	1 020 573	1 080 234
Tekniska anläggningar, maskiner (Not 10)	17 658	11 924
Transportmedel, inventarier (Not 11)	65 787	64 634
Förbättringsutgifter på annans fastighet (Not 12)	1 246	758
Pågående nyanläggningar	-	1 383
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	1 774	-
Byggnader (Not 13)	34 380	26 063
<i>Immatriella tillgångar</i>		
Andra immatriella tillgångar (Not 14)	1 975	-
Summa anläggningstillgångar	1 143 393	1 184 996
Summa tillgångar	1 375 001	1 393 093
SKULDER OCH KAPITAL		
Kortfristiga skulder		
Skuld till RGK, kortfristig del (Not 15)	17 333	11 547
Skulder till andra myndigheter (Not 16)	52 529	38 305
Leverantörsskulder	110 140	107 885
Personalens källskatt	6 265	5 549
Övriga skulder	2 913	3 036
Summa kortfristiga skulder	189 180	166 322
Periodavgränsningsposter (Not 17)	62 305	51 580
Långfristiga skulder		
Skuld till RGK, långfristig del (Not 15)	59 543	42 564
Summa långfristiga skulder	59 543	42 564
Myndighetskapital (Not 18)		
Statskapital	645 368	733 241
Balanserad kapitalförändring	398 853	299 729
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	19 752	99 657
Summa myndighetskapital	1 063 973	1 132 627
Summa skulder och kapital	1 375 001	1 393 093

Anslagsredovisning

Belopp i tusentals kronor

Anslag/post		1995/96 Anslags- spar/kredit	Årets tilldelade medel	Inkomster	Utgifter	Anslags- belastning	1997 Anslags- spar/kredit
UDA010103	Multilateralt bistånd		1 000		-1 000	-1 000	
B 003001	Förvaltningskostnader	35 258	750 012	618 532	-1 350 461	-731 929	53 341
	Skyddsrum m m						
B 003002	Skyddsrum	0	282 451	255	-256 603	-256 348	26 103
B 003003	Ledningsplatser	-2 284	110 041	980	-86 778	-85 798	21 959
	Delsumma skyddsrum m m	-2 284	392 492	1 235	-343 381	-342 146	48 062
B 003004	Ersättn för utbildning av frivilliga försvarsorg.	2 467	31 642	6	-30 839	-30 833	3 276
Delsumma B		35 441	1 174 146	619 773	-1 724 681	-1 104 908	104 679
C 004	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor		25 000		-15 038	-15 038	9 962
C 005	Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m m		25 000				
	Enligt 36§ räddningslagen						
	Enligt 37§ räddningslagen				-11 703	-11 703	
	Enligt 65§ räddningstj.förord.				-4 801	-4 801	
	Kustbevakningens miljöräddningstjänst				-118	-118	
	Statens haverikommissions utredningar				-1 167	-1 167	
	Delsumma C 005		25 000		-17 789	-17 789	7 211
					0		
D 006002	Frivilliga försvarsorganisationer Befolkn. skydd och räddn.tj.		22 977		-22 977	-22 977	
Summa		35 441	1 248 123	619 773	-1 781 485	1 161 712	121 852

Anslag B 003 uppgår till 1 191 578 Tkr. Härav disponerar AMS 17 432 Tkr.
Anslag C 004-005 balanseras fr o m 1997 till följande budgetår.

Avräknat mot inkomsttitel:

2625 Utförsäljning av beredskapslager 3557 Tkr

Bemyndiganderedovisning

Belopp i tusentals kronor

SKYDDSRUM, LEDNINGSPLATSER

Av bemyndiganderedovisningen framgår vilka åtaganden som staten tagit på sig i form av löften om framtida utbetalningar.

Skyddsrum

ingående balans bemyndigandeskuld 97-01-01	942 475
1997-års bemyndiganden	263 500
årets utbetalningar	-256 348
ej ianspråktaga bemyndiganden	-9 424
justering av bemyndigandeskuld 1)	-451 006
utgående balans bemyndigandeskuld 97-12-31	489 197

Ledningsplatser m.m

ingående balans bemyndigandeskuld 97-01-01	107 065
1997-års bemyndiganden	135 000
årets utbetalningar	-85 798
återlämnade ej ianspråktaga bemyndiganden	-76 823
utgående balans bemyndigandeskuld 97-12-31	79 444

Total bemyndigandeskuld	568 641

- 1) Justering har gjorts av bemyndigandeskulden efter en grundlig genomgång av bemyndigandeläget hos kommuner, länsstyrelser och Räddningsverket.

Finansieringsanalys

Belopp i tusentals kronor

	1997-12-31		1996-12-31	
Drift				
Kostnader exklusive avskrivningar m m		-844 788		-738 339
<i>Finansiering genom avgifter och bidrag:</i>				
Intäkter av avgifter och ersättningar	261 761		156 653	
Intäkter av bidrag	8 254		30 011	
Övriga intäkter	3 104	273 119	7 117	193 781
		-571 669		-544 558
<i>Finansiering från statsbudgeten:</i>				
Anslagsmedel som erhållits för drift		658 013		478 808
Överskott av medel från drift		86 344		-65 750
Ökning av lager	-3 129		-3 827	
Ökning av kortfristiga fordringar	-8 036		-36 682	
Ökning av kortfristiga skulder	35 133	23 968	52 832	12 323
<i>Summa kassaflöde från drift</i>		110 312		-53 427
Investeringsverksamhet				
Investering i materiella tillgångar		-164 666		-146 414
Investering i immateriella tillgångar		-1 982		
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-166 648		-146 414
<i>Finansiering av investeringar:</i>				
Lån från Riksgäldskontoret	38 346		31 393	
-amorteringar	-15 581	22 765	-9 922	21 471
Försäljning av anläggningstillgångar	21 602		8 416	
-därav medel som tillförts statsbudgeten	-5 664	15 938	-8 260	156
Tillförda driftmedel		33 933		128 468
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av invest. vsh.</i>		72 636	150 095	
<i>Underskott av medel från investeringsverksamhet</i>		-94 012		3 681
Minskning av korta skulder avseende investeringar		-7 336		-2 001
<i>Summa kassaflöde till investeringsverksamhet</i>		-101 348		1 680
Uppbördsverksamhet				
Avgiftsinkomster som inte disponeras av myndigheten		3 557		7 990
Transfereringar				
Utbetalda bidrag	-476 845		-473 387	
<i>Kassaflöde till transfereringar</i>	-476 845	-476 845	-473 387	-473 387
<i>Finansiering av bidragsutbetalningar</i>				
-medel från statsbudgeten	469 766		509 154	
-medel från andra myndigheter	6 905		7 835	
<i>Summa medel som erhållits för bidragsutbetalningar</i>	476 671	476 671	516 989	516 989
Förändring av likvida medel		12 347		-155
Likvida medel vid årets början		62 494		62 649
Minskning av kassa och postgiro	-765		6 316	
Ökning av tillgodohavande hos Riksgäldskontoret	36 428		-13 841	
Ökning av skuld till statsverket	-23 316	12 347	7 370	-155
Likvida medel vid årets slut		74 841		62 494

Noter till balans- och resultaträkningen

Redovisningsprinciper

Förändrade principer:

Datorer: avskrivningstiden för PC, stationära och bärbara, har ändrats från fyra till tre år då den tekniska och ekonomiska livslängden visats sig vara kortare än tidigare uppskattning. Övriga datorer och skrivare har fortfarande fyra år.

Beredskapstillgångar skrivs fr o m i år av enligt avskrivningsplan. Övrigt lager som föregående år redovisades i balansposten varulager och förråd har genom ändrade redovisningsprinciper värderats till noll kronor.

Nedskrivningen har avräknats mot posten statskapital. Datorprogram, egenutvecklade och standard program som anpassats till verket, redovisas från och med i år som immateriella tillgångar om den ekonomiska livslängden beräknas vara längre än tre år. Den beräknade livslängden är fyra år.

Det har skett en omklassificering av vissa kostnader till transfereringar. Det gäller främst kostnadsersättningar och materiel som gått till kommunerna.

I övrigt är tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper oförändrade i jämförelse med föregående år och anges nedan.

Fordringar och skulder upptas till belopp varmed de beräknas inflyta.

Avskrivningar på anläggningstillgångar beräknas på ursprungliga anskaffningsvärden och baseras på tillgångarnas bedömda ekonomiska livslängd, varvid följande livslängder används:

Byggnader och markanläggningar	10, 20 år
Transportmedel	5, 7, 10 år
Maskiner, apparater etc	3, 4, 7 år
Inventarier	7 år
Beredskapstillgångar	5, 10, 15, 20, 30 år
Datasystem	4 år

Noter

Not 1

Intäkter av avgifter och andra ersättningar 97-01-01-97-12-31

Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	
Informations- och kursmaterial	6 394
Lokaler	150
Offentlig inköps- och resurssamordning	10 704
Summa	17 248
Intäkter per resultatområde	
Internationell hjälpverksamhet	188 391
Tjänsteexport	8 966
Fort- och vidareutbildning	11 937
Konferens- och internatverksamhet	24 461
Förarintyg för farligt gods	4 244
Summa intäkter resultatområden	237 999
Övriga ersättningar (materiel, anläggningstillgångar)	6 514
Summa	261 761

Not 2

Avskrivningar 97-01-01-97-12-31

Tekniska anläggningar, maskiner	4 422
Transportmedel	8 621
Inventarier	14 748
Förbättringsutgifter på annans fastighet	122
Byggnader	5 647
Övriga immateriella tillgångar	7
Beredskapstillgångar	60 592
Summa	94 159

Not 3

Finansiella intäkter och kostnader 97-01-01-97-12-31

Finansiella intäkter:	
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	3 033
Övriga finansiella intäkter	71
Summa	3 104
Finansiella kostnader:	
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	33
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	2 791
Övriga finansiella kostnader	818
Summa	3 642

Not 4	
Årets kapitalförändring	97-01-01- 97-12-31
<i>Utgifter/inkomster som anslagsavräknats men som inte utgör kostnad i resultaträkningen:</i>	
Årets amorteringar	-15 581
Utgifter/inkomster som finansierats via anslag	39 331
Summa avräkningstransaktioner	23 750
<i>Kostnader/intäkter som påverkat resultaträkningen med som inte anslagsavräknats:</i>	
Periodiseringar	-7 194
Förändring semesterlöneskuld	1 459
Förändring lager	- 97 087
Avskrivningar	94 159
Befarade kundförluster	950
Summa periodiseringar m.m	- 7 713
Över/underskott i den avgiftsfinansierade delen av verksamheten	3 715
Årets kapitalförändring	19 752
Jämförelseåret är omräknat till 12 månader.	

Not 5	
Fordringar hos andra myndigheter	97-01-01- 97-12-31
Sida	5 928
Rikspolisstyrelsen	4 474
Överstyrelsen för civil beredskap	2 176
Kustbevakningen	356
Riksskatteverket, mervärdeskatt	21 219
Övriga	1 535
Summa	35 688

Not 6	
Varulager och förråd	97-12-31
Utrustning för hjälpinsatser	17 444
Publikationer och trycksaker	11 428
Drivmedel	781
Oljesaneringsutrustning	17 124
Summa	46 777

Not 7	
Periodavgränsningsposter	97-12-31
Förutbetalda hyror och leasingavgifter	11 861
Upplupna ränteintäkter	842
Andra myndigheter:	
Sida	20 321
Statens fastighetsverk	4 021
Övriga upplupna intäkter	26 073
Summa	63 118

Not 8	
Avräkning med statsverket	97-01-01- 97-12-31
Ingående balans	- 14 788
Avräknat mot statsbudgeten:	
Anslag:	
B0301	731 929
B0302	256 348
B0303	85 798
B0304	30 833
C4	15 038
C5	17 789
D0602	22 977
UDA 010103	1 000
Inkomsttitlar	
2625	-3 557
Avräknat mot statsverkets checkräkning:	
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-782 654
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	5 664
Transfereringar mm	- 404 482
Utgående balans	- 38 105

Not 9	
Beredskapstillgångar	97-12-31
Under året har omläggning av beredskapslagret skett till kommunerna. En anpassning har även gjorts till behovet vilket inneburit att en del materiel klassats som överskott och nedvärderats till noll kronor. Nedskrivningen uppgår till 77 046 tkr och har avräknats mot statskapitalet.	
Räddningstjänstmateriel	
Anskaffningsvärde	752 207
Ackumulerad avskrivning	- 266 136
Årets avskrivning	- 30 156
Bokfört värde	455 916
Andningsskydd	
Anskaffningsvärde	901 606
Ackumulerad avskrivning	- 312 554
Årets avskrivning	- 30 102
Bokfört värde	558 951
Varningsmateriel	
Anskaffningsvärde	7 748
Ackumulerad avskrivning	- 1 704
Årets avskrivning	- 334
Bokfört värde	5 706
Summa bokfört värde	1 020 573

Not 10	
Tekniska anläggningar, maskiner	97-12-31
Anskaffningsvärde	25 827
Tillkommande	10 155
Ackumulerade avskrivningar	- 13 902
Årets avskrivning	- 4 422
Bokfört värde	17 658

Not 11	
Transportmedel, inventarier	97-12-31
Transportmedel	
Anskaffningsvärde	58 673
Tillkommande	13 041
Avgående	- 1 019
Ackumulerade avskrivningar	- 22 340
Årets avskrivning	- 8 621
Bokfört värde	39 734

Inventarier	
Anskaffningsvärde	55 413
Tillkommande	13 327
Avgående	- 1 354
Ackumulerade avskrivningar	- 26 585
Årets avskrivning	- 14 748
Bokfört värde	26 053
Summa bokfört värde	65 787

Not 12	
Förbättringsutgifter på annans fastighet	97-12-31
Anskaffningsvärde	800
Tillkommande	610
Ackumulerad avskrivning	- 42
Årets avskrivning	- 122
Bokfört värde	1 246

Not 13	
Byggnader	97-12-31
Anskaffningsvärde	44 982
Ackumulerad avskrivningar	- 18 919
Årets avskrivning	- 5 647
Under året färdigställda anläggningar och ombyggnationer	13 964
Bokfört värde	34 380

Not 14	
Övriga immateriella tillgångar	97-12-31
Anskaffningsvärde	1 982
Årets avskrivning	- 7
Bokfört värde	1 975

Not 15	
Skuld till Riksgäldskontoret	97-12-31
Ingående balans	54 111
Under året nyupptagna lån	38 346
Årets amorteringar	- 15 581
Utgående balans	76 876

Av skulden till RGK 76 876 tkr, är 17 333 kortfristig och 59 543 långfristig. Beviljad låneram uppgår till 111 200 tkr. Beviljad kreditram uppgår till 78 166 tkr.

Not 16	
Skulder till andra myndigheter	97-12-31
Försvarets materielverk	24 340
Försvarmakten	8 376
Riksskatteverket	7 287
Riksförsäkringsverket	2 302
Statens fastighetsverk	997
Högskolan i Karlstad	934
Övriga	8 293
Summa	52 529

Not 17	
Periodavgränsningsposter	97-12-31
Upplupen semesterlöneskuld	18 211
Upplupna pensionskostnader	1 458
Andra myndigheter:	
Sida	5 713
Överstyrelsen för civil beredskap	1 869
Övriga interimsskulder	34 469
Summa	35 054

Posten mot Sida avser nedvärdering av fordran för internationella insatser.

Not 18	
Myndighetskapital	97-01-01-97-12-31
Statskapital	
Ingående balans	733 241
Nedskrivning av beredskapstillgångar	- 77 046
Försäljning av beredskapstillgångar	- 10 826
Utgående balans	645 368
Balanserad kapitalförändring	
Ingående balans	299 729
Föregående års kapitalförändring, 95-07-01-95-12-31	- 22 709
Föregående års kapitalförändring, 96-01-01- 96-12-31	122 366
Justering av värdet på invärderade maskiner och inventarier	- 533
Utgående balans	398 853
Årets kapitalförändring	19 752
Summa myndighetskapital	1 063 973

Not 19

Utbetalningar till frivilligorganisationer

Utbetalningar till frivilligorganisationer har gjorts med följande belopp (t kr):

Anslag B0304	
Svenska röda korset (SRK)	10 468
Frivilliga flygkåren (FFK)	3 158
Svenska brukshundklubben (SBK)	1 105
Svenska brandförsvarsförbundet (SBF)	9 187
Sveriges civilförsvarsförbundet (SCF)	5 787
Svenska livräddningssällskapet (SLS)	1 098
Övriga	30
Summa	30 833
Anslag D0602	
Svenska röda korset (SRK)	2 333
Frivilliga flygkåren (FFK)	1 867
Svenska brukshundklubben (SBK)	933
Sveriges civilförsvarsförbundet (SCF)	17 844
Summa	22 977

Not 20

Ekonomiska bindningar

Gällande hyreskontrakt med bindningstid mer än ett år redovisas nedan, specificerat på sluttidpunkt samt framtida kostnad, vilken för vissa kontrakt inkluderar en indexuppräkning för 1998 enligt avtal. Den kapitalskuld som anges för vissa hyreskontrakt är sådan skuld som uppstår om kontraktet ej förlängs efter slutdatum.

	Sluttidpunkt	Kostnad	Kapitalskuld
Karlstad, Karolinen	2000-12-31	20 816	
Karlstad, Tekniklokaler	2002-03-31	1 987	3 476
Rosersberg	2000-06-30	41 420	
Rosersberg, motionshall (Prel)	2003-08-31	7 218	7 529
Revinge	2004-06-30	63 745	
Revinge, baracker	2001-01-31	816	
Sandö, skolan	2004-06-30	79 125	
Skövde, S:a Ryd	2012-07-01	100 011	
Skövde, Hasslum basanl.	2004-09-30	20 293	
Skövde, Hasslum fordonshall	2001-12-31	4 524	5 900

Not 21

Räddningsverkets styrelse

Ordförande

Lennart Myhlback

f 1945, generaldirektör, Räddningsverket
Innehar uppdrag i följande styrelser och råd:
Kustbevakningen, SOS Alarm AB, Högskolan i Karlstad (t o m 97-12-31), och Riskhanteringsdelegationen.

Styrelseledamöter

Anita Bråkenhielm

f 1937, landshövding, Kalmar län
Innehar uppdrag i följande styrelser:
Fiskeriverket, Sida, Arbetsgivarverket och Skogsvårdsstyrelsen i Region Östra Götaland.

Lars-Olof Carlsson

f 1933, intendent, Eka Chemicals AB

Christina Ullenius

f 1943, rektor, Högskolan i Karlstad
Innehar uppdrag i följande styrelser och råd:
Arbetsgivarverket, Högskolan i Karlstad, Teknikvetenskapliga forskningsrådet (TFR), Samverkansgruppen för tvärvetenskap, genusforskning och jämställdhet (FRN), TIMSS, TEMPUS, Högskolan för lärarutbildningen i Jönköping, IRECO, och Stiftelsen för strategisk forskning.

Marianne Waller

f 1942, överdirektör, Pliktverket
Innehar uppdrag i följande styrelse:
Nämnden för personalvård för totalförsvarspiktiga

Marie Sällström

f 1964, landstingsråd, Blekinge läns landsting
Innehar uppdrag i följande styrelser:
Almi Företagspartner Blekinge AB, Länshälsan i Blekinge AB, Länsstyrelsen i Blekinge län, Högskolan i Karlskrona/Ronneby

Erik Langby

f 1951, kommunalråd, Nacka kommun.
Innehar uppdrag i följande styrelser:
Styrelsen för 1:a AP-fonden, Nacka Energiföretag AB.

Marie Hafström

f 1944, generaldirektör Kustbevakningen
Innehar uppdrag i följande styrelse:
Kustbevakningen

Vid styrelsens sammanträden har följande personalföreträdare för arbetstagarorganisationerna deltagit:

Lars Holm, ombudsman, SEKO
Tommy Häggroth, fil mag, SACO
Johny Lindell, funktionsansvarig, ST

Ersättningar och förmåner till ledande befattningshavare och styrelsens ledamöter enligt 6§ förordningen (1996:882) om myndigheters årsredovisning och anslagsframställan.

Generaldirektören

Löner och andra skattepliktiga förmåner: 656 950 kronor exklusive sociala avgifter, varav bilförmån 16 872 kronor.

Generaldirektören har rätt till förordnandepension enligt förordningen 1991:1160. Inga andra avtal om pension finns.

Överdirektören

Nils-Olof Sandberg

f 1935, överdirektör, Räddningsverket

Löner och andra skattepliktiga förmåner 516 277 kronor exklusive sociala avgifter.

Styrelsen

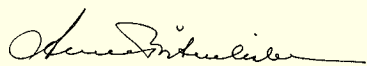
Till styrelsen har i arvoden och andra skattepliktiga förmåner utbetalas: 38 604 kr.

Anita Bråkenhielm: 5 836 kr	Marianne Waller: 6 500 kr
Christina Ullenius: 5 200 kr	Lars-Olof Carlsson: 5 660 kr
Marie Hafström: 5 200 kr	Marie Sällström: 6 238 kr
Erik Langby: 3 970 kr	

Rosersberg den 18 februari 1998

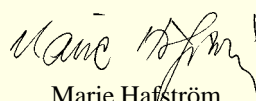
Lennart Myhlback
Ordförande

Anita Bråkenhielm

Lars-Olof Carlsson

Marie Hafström

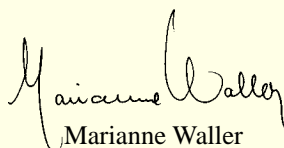
Erik Langby

Marie Sällström

Christina Ullenius

Marianne Waller

Räddningsverket, 651 80 Karlstad
Telefon 054-10 40 00, telefax 054-10 28 89. Internet <http://www.srv.se>

Beställningsnummer: I99-060/98. Telefon 054-10 42 86, telefax 054-10 42 10

ISBN 91-88891-32-1